

POSLOVNO-KOMERCIALNA ŠOLA CELJE

Raziskovalna naloga

KAKO GLOBOKO V ŽEP PO ALKOHOL IN TOBAK

Mentorica:

Rom Andreja, univ. dipl. ekon.

Raziskovalci:

Tadej Recko, 4. b

Jernej Vovk, 4. b

Roman Verhovšek, 4. b

Celje, marec 2005

ZAHVALA

Raziskovalna naloga nam je predstavljala precejšen izziv. Da nismo obupali, nam je bila v pomoč naša mentorica Andreja Rom, ki nas je pri izdelavi raziskovalne naloge usmerjala in vzpodbujala. Hvala za njene vzpodbude, a hkrati smo ponosni tudi nase, ker smo vztrajali in nalogo pripeljali do konca.

Zahvala gre tudi profesorjem Poslovno-komercialne šole za razumevanje pri izdelavi raziskovalne naloge, zaposlenim na Šolskem centru Celje, na Srednji zdravstveni šoli, na Gimnaziji Celje center in na Srednji ekonomski šoli, ker so nam pomagali pri izvedbi anketiranja. Še posebna zahvala pa gre profesorici Heleni Muha, ki nam je nalogo lektorirala ter naši razredničarki profesorici Simoni Barabaš za angleški prevod povzetka.

KAZALO

ZAHVALA	1
KAZALO	2
1. POVZETEK	4
1.1 SUMMARY	5
2. UVOD	6
2.1 NAMEN IN CILJI RAZISKAVE	7
2.2 OPREDELITEV PROBLEMA	7
2.3 ZBIRANJE PODATKOV IN METODE RAZISKOVANJA	8
2.4 HIPOTEZE	8
2.5 OMEJITVE PRI IZVEDBI NALOGE	9
3. TEORETIČNI DEL	10
3.1 KAJ JE TOREJ ALKOHOL?	10
3.2 ZGODOVINA PROIZVODNJE ALKOHOLNIH PIJAČ	10
3.3 ZAKAJ LJUDJE »PIJEJO«?	11
3.4 VPLIVI ALKOHOLA NA TELO	13
3.5 DUŠEVNE KOMPLIKACIJE KOT POSLEDICA ALKOHOLIZMA	14
3.5.1 Akutna pijanost	14
3.5.2 Patološka (bolezenska) pijanost ali opoj	14
3.5.3 Delirium tremens (alkoholni bledež)	15
3.5.4 Alkoholna halucinoza	15
3.5.5 Psihoza ljubosumnosti ali patološka ljubosumnost alkoholikov	15
3.5.6 Korsakova psihoza pri alkoholikih	16
3.5.7 Demenca alkoholikov (alkoholna bejavost)	16
3.5.8 Alkoholna epilepsija (božjast)	16
3.6 INTERNISTIČNE BOLEZNI	17
3.7 UPORABA ALKOHOLA V MEDICINI IN DRUGOD	17
3.8 STOPNJE ODVISNOSTI OD ALKOHOLA	18
3.9 KAKO JE ALKOHOLIKE RAZDELIL JELLINEK	19
3.10 KRONIČNI ALKOHOLIZEM	20
3.11 ALKOHOLIZEM V SLOVENIJI	21
3.12 ALKOHOLIZEM MED MLADIMI	22

Kako globoko v žep po alkohol in tobak

3.12.1 Starši navajajo svoje otroke na alkohol _____	22
3.12.2 Razvrana družina je vzrok alkoholizma pri mladih _____	23
3.12.3 Alkoholizem pri mladih je še posebej usoden _____	24
3.12.4 Kako bi ustvarili pogoje za uspešno zdravljenje mladih alkoholikov _____	24
3.12.5 Kako naj torej zdravimo mlade alkoholike _____	25
3.13 POROČILO ESPAD ZA SLOVENIJO V LETU 1999 _____	26
3.14 ODVISNOST IN MLADOSTNIKI _____	27
3.15 ZGODOVINSKI PREGLED TOBAKA _____	28
3.16 RAZLOGI ZA KAJENJE _____	29
3.17 OD PRVE CIGARETE DO NAVADE _____	30
3.17.1 Kadilci zaradi prikrivanja _____	31
3.17.2 Kadilci zaradi zmanjšanja napetosti _____	31
3.17.3 Kadilci zaradi navade _____	31
3.17.4 Odvisni kadilci (psihološka odvisnost) _____	31
3.18 KAJ VSEBUJE TOBAKOV DIM _____	32
3.19 VPLIV TOBAKA NA ZDRAVJE _____	32
3.20 SEZNAM BOLEZNI, KI JIH KAJENJE POVZROČA _____	34
3.21 ALI SE LJUDJE PO PRENEHANJU KAJENJA RES ZREDIJO _____	35
3.22 KAJENJE IN MLADI _____	36
3.23 SVETOVNA KONFERENCA O TOBAKU IN ZDRAVJU _____	37
3.24 KAKO POTEKA ZDRAVLJENJE ODVISNOSTI OD ALKOHOLA _____	37
3.25 KJE LAHKO DOBIMO STROKOVNO POMOČ _____	38
4. EMPIRIČNI DEL _____	39
4.1 REZULTATI RAZISKAVE IN NJIHOVA INTERPRETACIJA _____	39
4.2 PRIMERJAVA STROŠKOV ZA PORABO ALKOHOLA IN CIGARET Z IZBRANO DOLGOROČNO FINANČNO NALOŽBO _____	56
4.3 REZULTATI ZASTAVLJENIH HIPOTEZ _____	57
5. SKLEPNA MISEL _____	59
6. LITERATURA _____	60
7. PRILOGE _____	61
7.1 ANKETNI VPRAŠALNIK _____	61

1. POVZETEK

Obstajajo številni podatki o katastrofalnih posledicah prekomernega uživanja alkohola in kajenja. V Sloveniji vse več ljudi uživa alkohol za zabavo in sprostitvev.

Uživanje alkohola in zakajanje se je zadnje čase še posebej hitro raširilo med mladimi. To je postalo njihov vsakdanjik, saj se mladostniki največkrat zabavati zmorejo le še ob alkoholu in s cigareto v rokah.

Raziskovali smo, zakaj srednješolci posegajo po alkoholu, pri kolikih letih začnejo kaditi, ali so starši seznanjeni s kajenjem in uživanjem alkohola, katere pijače dijaki najpogosteje uživajo in ali si lahko kljub prepovedi prodaje mladoletni alkohol lahko kupijo.

Seveda pa nas je zanimal tudi finančni vidik. In sicer, koliko dijaki mesečno porabijo za nakup alkohola in cigaret, kakšen vpliv ima cena na nakupne odločitve dijakov in kolikšna so njihova mesečna razpoložljiva sredstva.

Ugotovili smo, da celjski srednješolci najpogosteje uživajo alkohol za zabavo, da večina staršev ve, da njihovi otroci kadijo in uživajo alkohol. Najpogosteje mladi pijejo pivo, kar se nam kljub vsemu zdi pozitivno, saj vsebuje manj alkohola, v primerjavi z ostalimi alkoholnimi pijačami. Vzpodbudna se nam zdi ugotovitev, da dijaki denarja, ki je namenjen malici v večini primerov ne zapravijo za nakup alkohola in cigaret. Vsekakor pa je zaskrbljujoč podatek, da je večina celjskih srednješolcev začelo kaditi že v osnovni šoli in da si lahko kljub mladoletnosti v večini gostinskih lokalov naročijo alkohol.

Ugotovili smo, da celjski srednješolci mesečno povprečno namenijo za alkohol in cigarete 11.400 sit, kar letno znaša 136.800 sit, v štirih letih pa kar 547.200 sit.

In če bi ta denar pred tremi leti vložili v investicijski sklad kot naložba v vrednostne papirje? Odgovor je na dlani: na ta način bi lahko pridobili precejšnjo vsoto denarja.

KLJUČNE BESEDE: alkohol, cigareti, razlogi za uživanje alkohola, razpoložljiva finančna sredstva, poraba denarja za alkohol in cigarete.

1.1 SUMMARY

It is known that consuming too much alcohol and smoking too many cigarettes can cause severe damages. More and more people in Slovenia consume alcohol for fun and relaxation.

Drinking alcohol and smoking spread quickly especially among young people. It became a daily routine, youngsters often do not know how to have fun without alcohol and cigarettes.

We tried to find out why high-school students drink alcohol, when they start smoking, if their parents are aware of that, which spirits they prefer buying and if they can buy alcohol in spite of the self-prohibition.

We were also interested in financial aspect, how much is spent monthly for buying alcohol and cigarettes, what role the price has and how much pocket money they receive monthly.

We came to the conclusion that the high-school students in Celje mostly drink alcohol for fun and that their parents are familiar with their smoking and drinking. Students drink especially beer which we think is despite all positive for beer contains less alcohol than other spirits. However students do not spend money meant for snacks on alcohol and cigarettes. On the other hand it is sad that most students began smoking in primary school and that they can get spirits in most pubs although they are underage.

The research shows that on average students spend 11.400 sit on cigarettes and spirits per month, that is 136.800 sit per year and 547.200 in four years. It is obvious that they would have much more money if they invested it in stocks 3 years ago.

2. UVOD

V Sloveniji ljudi preveč uživa alkohol za zabavo ali sprostitvev. Mnogim manjka znanja in zavedanja o odgovornem in še varnem uživanju alkohola. Od tistih, ki se odločijo za pitje, ima vsaj desetina težave pri obvladovanju uživanja alkohola. Zelo verjetno so od alkohola tudi odvisni.

Slovenija se po registrirani porabi čistega alkohola na osebo uvršča med evropske države, ki so v najbolj neugodnem položaju. Od leta 1980 poraba alkohola v Sloveniji niha med 9 in 13 litrov na osebo in v celotnem obdobju presega povprečno porabo alkohola v Evropi, v večini let pa tudi povprečno porabo v Evropski skupnosti. Statistični podatki za leto 1998 kažejo, da naj bi povprečni prebivalec Slovenije v tem letu popil oziroma drugače zaužil 10,4 litra čistega alkohola ali z drugimi besedami 104 litrov piva, 43 litrov vina in dober liter žganih pijač. Ker so v povprečje vštete vse osebe (tudi mlajše od 15 let) in ker vemo, da nekatere osebe ne uživajo alkohola, oziroma ga uživajo le malo, to pomeni, da ga nekatere osebe popijejo še precej več alkohola. Ne smemo pa prezreti, da je v Sloveniji poleg registrirane porabe alkohola prisotna še neregistrirana poraba (domača, nelegalna pridelava alkoholnih pijač, pijače, ki so brez carine prinesene v državo in še drugo). Ta poraba je po ocenah strokovnjakov visoka in znaša okoli pet litrov čistega alkohola na osebo. Na osnovi raziskave pivskega vedenja odraslih prebivalcev Slovenije leta 1999 se ocenjuje, da alkohol v Sloveniji vsaj občasno uživa večina odraslih prebivalcev. Le 5 % jih še nikoli v življenju ni spilo kozarca alkoholne pijače, kar 21 % pa jih je v zadnjem letu pilo več od "relativno varne" količine alkohola na dan (ta je za odrasle moške 20 gramov čistega alkohola, za ženske pa 10 gramov čistega alkohola dnevno). 58 % anketiranih oseb se je opilo vsaj enkrat na leto (o opitosti govorimo, kadar moški zaužijejo 5 ali več meric alkoholnih pijač, ženske pa 3 ali več meric alkoholnih pijač ob eni pivski priložnosti). Za 11 % anketiranih oseb pa se ocenjuje, da zlorabljujejo alkohol oziroma so od alkohola verjetno že odvisne. Raven porabe alkohola v določeni državi je v pomembni povezavi s stopnjo z alkoholom povezanih težav. Ker se Slovenija po porabi alkohola uvršča med vodilne države na tem področju, se tudi po umrljivosti zaradi kroničnih bolezni jeter in ciroze, po samomorih in umrljivosti zaradi prometnih nezgod z motornimi vozili ter po številu prometnih nezgod z udeležbo alkohola na 100.000 prebivalcev uvršča v negativen evropski vrh.

Obstajajo številni podatki o katastrofalnih posledicah kajenja, ne le glede na posameznika, temveč tudi glede smrtnosti v določeni populaciji. Računamo, da v Sloveniji zaradi tobaka in njegovih posledic vsako leto umre približno 3.500 ljudi. Samo za rakom na pljučih jih vsako leto zboli več kot 1.000.

Kako globoko v žep po alkohol in tobak

Leta 1999 jih je zaradi te bolezni umrlo 833. Več 100 jih vsako leto zboli za rakom na grlu, žrelu, v ustih, na jeziku, požiralniku; leta 1999 jih je zaradi tega umrlo 253. Tudi te oblike so - podobno kot pri pljučnem raku - skoraj izključno posledica kajenja. Kronična obstruktivna pljučna bolezen, z domačim nazivom kronični pljučni katar, bronhitis in bronhialna astma so skoraj obvezni spremljevalci kajenja. Srčni infarkt, nenadna smrt, možganska kap, zamašitev žil na nogah so v veliki meri posledice kajenja.

2.1 NAMEN IN CILJI RAZISKAVE

Z raziskovalno nalogo smo želeli na vzorcu celjske srednješolske mladine ugotoviti, kateri so razlogi, da dijaki posegajo po alkoholu, katere alkoholne pijače najpogosteje uživajo in ali si ga kljub prepovedi prodaje alkohola mladoletni lahko kupijo, kolikšna je bila njihova starost, ko so prvič poskusili te zdravju škodljive substance in kolikokrat potrošijo denar, ki je namenjen malici za alkohol in cigarete.

V nalogi bomo tudi raziskovali, pri kolikih letih so dijaki pričeli kaditi in ali so starši seznanjeni s kajenjem in uživanjem alkohola svojih otrok.

Namen naloge je tudi ugotoviti s kolikšnimi finančnimi sredstvi dijaki razpolagajo in koliko od tega zneska celjski srednješolci namenijo za nakup alkohola in cigaret. Menimo, da je ta znesek vse prej kot zanemarljiv.

2.2 OPREDELITEV PROBLEMA

Da današnja mladina prepogosto posega po alkoholu in cigaretah je vidno po celjskih lokalih, ki so napolnjeni z mladino tako čez teden kot ob vikendih. Slovenci smo že od nekdaj znani kot ljubitelji alkohola, vendar naši starši, dedki, babice niso uživali alkohola v tako zgodnjih letih, kakor to počne današnja mladina. Vse več mladih redno kadi in uživa alkohol, kar Slovenijo uvršča po količini zaužitega alkohola v sam vrh EU.

V raziskovalni nalogi smo si kot raziskovalni problem izbrali, da bomo preučili, zaradi katerih razlogov srednješolci najpogosteje posegajo po alkoholu, pri kolikih letih so začeli kaditi, koliko dijakov je že bilo v vinjenem stanju in ali starši vedo za uživanje alkohola in kajenja.

Ugotoviti želimo tudi mesečno razpoložljiva finančna sredstva dijakov, zakaj vse jih porabijo in koliko mesečno porabijo za nakup alkohola in cigaret.

2.3 ZBIRANJE PODATKOV IN METODE RAZISKOVANJA

V nalogi smo uporabili primarne in sekundarne metode raziskovanja. Kot primarno metodo smo uporabili anketo v obliki vprašalnika. Z anketo smo dobili odgovore, ki so ovrgli ali potrdili naše hipoteze. Anketo smo izpeljali v februarju tega leta. Anketirali smo 334 dijakov. Tako smo anketirali 106 dijakov Poslovno-komercialne šole Celje (na grafih označeno s PKŠ), 87 dijakov Srednje zdravstvene šole Celje (na grafih označeno s SZŠ), 65 dijakov Srednje ekonomske šole Celje (na grafih označeno s SEŠ), 53 dijakov Gimnazije Celje-Center (na grafih označeno z GCC) in 23 dijakov Šolskega centra Celje (na grafih označeno s ŠCC), Gimnazija Lava. 28 anketnih vprašalnikov je bilo napačno izpolnjenih, največ (17) na Šolskem centru Celje. Dijaki in dijakinje so izpolnili ankete pod nadzorom profesorjev. Nepravilno izpolnjene anketne vprašalnike smo iz populacijskega vzorca izločili. Pri sekundarni metodi smo poiskali različno strokovno literaturo na temo alkohola in cigaret, ki so navedena v virih.

2.4 HIPOTEZE

Pred začetkom raziskovanja smo si zastavili naslednje hipoteze:

H1: Mladi posegajo po alkoholu predvsem za zabavo.

H2: Na nakup cigaret bolj vpliva blagovna znamka kot cene.

H3: Starši največkrat ne vedo, da njihovi otroci kadijo in uživajo alkohol.

H4: Mladi najpogosteje pijejo alkoholne pijače, ki so trendne.

H5: Večina dijakov začne kaditi v začetku srednje ali poklicne šole.

H6: Večina dijakov si namesto malice raje kupi alkoholne pijače ali cigarete.

H7: Mladoletni dijaki kljub novi zakonodaji lahko kupujejo alkohol.

H8: Povprečni mesečni znesek, ki ga dijaki porabijo za nakup cigaret in alkoholnih pijač, znaša 10.000 sit.

H9: Povprečna razpoložljiva mesečna sredstva dijaka znašajo 15.000 sit.

2.5 OMEJITVE PRI IZVEDBI NALOGE

Pri naši razskovalni nalogi smo bili precej omejeni glede gradiva. Teoretični del nam je povzročal precej težav, ker je bilo izredno težko dobiti gradivo, ki bi povezovalo alkohol, tobak in mlade. Nekaj težav smo imeli tudi z analiziranjem anket, saj je nekaj dijakov kljub nadzoru profesorjev ankete izpolnilo napačno, saj so dijaki, predvsem višjih letnikov, vzeli reševanje anket neresno. Napačno in nepopolno rešene ankete smo izločili, da smo se uspeli dokopati do pravih in resničnih podatkov. Precej težav nam je povzročalo primanjkovalje izkušenj, saj smo raziskovalno nalogo izdelovali prvič.

3. TEORETIČNI DEL

3.1 KAJ JE TOREJ ALKOHOL?

Alkoholi so organske kemijske spojine. Najbolj poznana sta etilni in metilni alkohol. Ime je arabskega izvora.

ETILNI ALKOHOL

Etilni alkohol s kemijsko formula C_2H_5OH imenujemo tudi etanol, špirit, je brezbarvna vnetljiva tekočina posebnega okusa in vonja. Je metaboličen produkt živalskih in rastlinski teles. V človeški krvi je normalno 0.002 %- 0,003 % alkohola. Alkohol nastaja z vrenjem razredčenih raztopin sladkorja s pomočjo kvasa, ki ustvarja komplet fermentov - cimazo, ki razkrajajo sladkor, glukozo ali fruktozo, v etilni alkohol in ogljikov dioksid, po kemijski formuli $C_6H_{12}O_6 - 2C_2H_5OH + 2CO_2$. Med mnoge vmesne produkte spadajo tudi acetaldehid, glicerin in lantarna kislina. Pri 18 % etanola preneha vrenje, saj tudi sam alkohol učinkuje narkotično na kvas.

METILNI ALKOHOL

Metilni alkohol, etanol, imenovan tudi karbinol, CH_3OH je strupen in povzroča motnje vida ali pa celo slepoto. Je skoraj brez vonja. Nastaja pri suhi destilaciji lesa, pri tlenju lesa, npr. pri prekajevanju mesa, v cigaretnem dimu itd. V velikih količinah je v šmarnici; Tam kjer jo mnogo pijejo, je veliko zastrupitev. (Marija Kodele, Milena Suwa, Marjana Gliha, PREHRANA 1998, DZS)

3.2 ZGODOVINA PROIZVODNJE ALKOHOLNIH PIJAČ

Proizvodnja alkoholnih pijač se je pričela pred tisoč leti iz popolnoma praktičnih razlogov. Dejstvo, da so fermentirane pijače mnogo dalj obstojne od nefermentiranih pijač in ugotovitev, da je nečista voda najbolj pogost vzrok množičnih zastrupitev, je bilo zadosten razlog za proizvodnjo alkoholnih pijač. Njihovo uživanje je s časom pridobilo vse večji pomen in v dobi renesanse postalo sestavne del evropske družbe. Najstarejša in najbolj razširjena je bila proizvodnja vina, še posebej v deželah ob Sredozemskem morju. Industrija piva se je razširila v začetku 14. stoletja v osrednji Evropi. Prvotno so v pivovarstvu namesto hmelja uporabljali različna zelišča, ki so pivu dajala svojevrsten okus, vendar krajšo obstojnost.

V tem času so tudi pričeli eksperimentirati z različnimi vrstami alkohola in proizvajati močna alkoholna pijače, ki vsebujejo višjo količino alkohola. Čeprav so imele alkoholne pijače sprva praktičen namen, se je njihova uporaba sčasoma pričela spreminjati. Uživanje alkoholnih pijač je tako postalo sestavni del evropske kulture in pogosto tudi vir zlorabe. (Marija Kodele, Milena Suwa, Marjana Gliha, PREHRANA 1998, DZS)

3.3 ZAKAJ LJUDJE »PIJEJO«?

Vprašanje, zakaj ljudje »pijejo«, je povsem razumljivo, saj povzroča pitje alkohola veliko zdravstvenih, družbenih in gospodarskih težav. Ljudje pijejo že od nekdaj. Tudi danes so vzrok uživanja alkoholnih pijač razni prastari ljudski običaji, verovanja, predsodki in neznanje.

Ljudje so kakor ob pamet, če se začnejo pogovarjati o pitju alkohola, ker drugače bi ne bilo mogoče razumeti vsega, kar se o alkoholu verjame in govori.

Tako pijejo ljudje poleti, da bi se ohladili, pozimi pa, da bi se ogreli. Znano je, da ravno to ogrevanje z alkoholom povzroči smrt mnogih alkoholikov zaradi splošnega ohlajenja.

Alkohol se pije ob rojstvu, da se proslavi prihod novega člana družine, toda velike količine se ga popije tudi, ko kdo umre. Sedmine z alkoholom so močno udomačena navada in ni redko da se končajo z ljudsko veselico ali vse splošnim pretepom.

Nekatera verovanja alkoholu pripisujejo tudi zdravilni pomen. Porodnici pripravijo pijačo, da bi čim prej nadomestila kri in imela močnejše mleko. Slabokrvnim dajejo rdeče vino za okrepitev. Kdo ni slišal ali se celo ravnal po nasvetu, da naj si prehlad zdravi z alkoholno pijačo?

Ljudje pijejo, kadar so veseli ali kadar so žalostni. Običaji z alkoholom so tako razširjeni, da si je težko zamisliti kakršno koli priliko v družbenem življenju, bodisi pri mladih ali starih, kjer bi ne bilo tudi alkohola.

Uživanje alkoholnih pijač pa ima tudi druge razloge. Tako npr. so slabe prehranske razmere vzrok, da se alkohol uporablja za dodatek k hrani. Iz tega sledi verovanje, da alkohol daje moč, pa zaradi tega alkoholne pijače redno uživajo pri težkih fizičnih delih. Po naših vaseh tudi še danes menijo, da brez alkoholnih pijač ni mogoča košnja, sekanje drv, oranje itd., toda če bi posvetili pozornost pravilni in zdravi prehrani, bi delo opravili lažje in bolje kakor pa z alkoholnimi pijačami.

Kako globoko v žep po alkohol in tobak

Alkohol s svojim delovanjem v določeni fazi olajšuje navezovanje stikov med ljudmi in blaži notranje težave, tako da ljudje zaradi tega redno segajo po pijači. Znano je, da vinjen človek začne razgovor s komerkoli in da se vinjene osebe, ki so se srečale prvič v življenju, lahko hitro spustijo v ljubezensko razmerje.

Zaradi teh naštetih razlogov ljudje pogosto uživajo alkohol. V sleherni družbi je sprva težko navezati stike in doseči zblížanje, dokler ne popijemo nekaj kozarcev. Zato se mnoge naše proslave začnejo z zdravljicami, da bi udeleženci čim prej popili nekaj kozarcev, potrebnih za hitro navezovanje stikov in dobro razpoloženje.

➤ **Osebnostna struktura**

K pitju se nagibajo negotove osebe z občutkom osamljenosti, osebe, ki težko prenašajo neuspeh, nerealno ambiciozne osebe, ki poskušajo doseči več, kot zmorejo, in tiste, ki se izmikajo življenjskim problemom.

➤ **Kulturne norme**

V nekaterih družbah je pitje sestavni del življenja, alkohol spremlja vesele in žalostne dogodke.

➤ **Imitacija (posnemanje)**

Mladostniki pogosto pijejo zato, da bi bili videti odrasli, oziroma podobni svojim vzornikom in tistim, ki alkohol dobro prenašajo oziroma se s tem tudi hvalijo.

➤ **Vplivi družine:**

Otroci alkoholikov imajo težko otroštvo, izpostavljeni so grobostim vseh vrst, pogosto nimajo osnovnih pogojev za preživetje. Ko odraščajo, se pogosto tudi sami zatekajo k pitju, ker iz izkušenj vedo, da njihovi starši s pitjem blažijo težave in bežijo v svet, kjer ni odgovornosti. (Merc B. , ODVISNOST-DRUŽBENI VČERAJ, DANES, JUTRI, Zbornik razprav, Založba obzorja Maribor 1995)

3.4 VPLIVI ALKOHOLA NA TELO

Učinek alkohola na organizem je odvisen od popite količine in od teže telesa. Alkohola ne prebavljamo in presnavljamo tako kot hrano, saj prehaja direktno v kri, deloma skozi želodec in deloma skozi tanko črevo. Kemijska razgradnja alkohola v ogljikov dioksid in vodo poteka v jetrih z oksidacijo alkohola. Jetra lahko razgradijo naenkrat le majhne količine alkohola, preostanek pa medtem kroži po krvi. Posledica velikega in pogostega uživanja alkoholnih pijač je ciroza jeter. To je obolenje jeter, pri katerem zdravo tkivo nadomesti maščobno tkivo, ki ne more opravljati osnovne razstrupljevalne naloge jeter. Alkohol škodljivo vpliva tudi na sluznico grla in želodca, saj se že ob majhnih količinah zaužite alkoholne pijače začnejo izločati prebavni sokovi, kar ustvarja občutek lakote. Nenehno draženje želodčne sluznice lahko povzroči tudi kronično vnetje želodca - gastritis. Hitrost pitja, količina naenkrat zaužite alkoholne pijače ter vrsta in količina zaužite hrane določajo učinek alkohola na organizem. Hrana, ki je bogata z beljakovinami in maščobo, tudi za 50 % upočasni prehajanje alkohola v kri. Počasno pitje majhnih količin alkoholnih pijač pa dopušča jetrom, da mnogo učinkoviteje oksidirajo zaužiti alkohol, kot če ga spijemo na dušek. Ko alkohol potuje po krvnem obtoku, pride v vse telesne dele in v nekaj minutah doseže možgane, upočasni njihovo delovanje ter privede do motenj koordinacije gibov in upočasni reakcije.

(Dr. Vinko Razboršek, Mitja Krištof, KAJ VEMO O ALKOHOLIZMU IN DRUGIH ZASVOJENOSTIH)

3.5 DUŠEVNE KOMPLIKACIJE KOT POSLEDICA ALKOHOLIZMA

3.5.1 Akutna pijanost

Akutna pijanost ni bolezen, čeprav je pijan človek v nenormalnem stanju. Akutna pijanost se pojavi pri vsakem človeku, ki popije manjšo ali večjo količino alkohola. Seveda se alkoholiki, ki so od alkohola odvisni, pogosteje opijanajo kot zmerni pivci. Alkoholne pijače vsebujejo različno koncentracijo alkohola. Najmanj ga vsebuje pivo, žgane pijače pa tudi čez 40 %. Ko alkoholno pijačo popijemo, se alkohol vsrka skozi steno želodca in črevesa v krvni obtok. S krvjo pride v jetra, od tam pa po celem telesu. V možganih alkohol moti funkcijo možganskih celic, nastopijo motnje ravnotežja, govora, sluha, mišljenja in drugih funkcij. Glede na količino popitega alkohola lahko nastopi zastrupitev z alkoholom, nezavest in smrt.

Ljudje se zelo razlikujemo po tem, kako reagiramo na alkohol. Človek različno reagira na alkohol, če ga popije na tešče, na hitro, utrujen in bolan. Seveda je učinek alkohola drugačen, če popijemo žgano pijačo ali vino. Pri različni telesni teži človek različno reagira na enako količino alkohola. Razumljivo je, da se otroci in ženske prej opijejo kot pa mišičasti moški. Zastrupitve z alkoholom so pogostejše pri otrocih ali pa če odrasli ljudje na dušek popijejo velike količine žgane pijače (npr. za stavo, ob razočaranju). Pri podhladitvi telesa pa alkohol še prej deluje negativno na človeško telo. V Sloveniji nam vsako leto umre nekaj ljudi, ko vinjeni zaspijo na snegu (bela smrt).

Akutna pijanost ali običajna pijanost ima nekaj stopenj pijanosti. Že v lažji obliki pa je to nevarno stanje, če človek dela v prometu, s stroji, z ljudmi in povsod, kjer sta potrebna večja koncentracija in hitro reagiranje. Razumljivo je, da naša zakonodaja ne dovoljuje nobenega pitja med opravljanjem službene dolžnosti. V praksi pa žal te zakonodaje ne spoštujemo in izvajamo povsod.

3.5.2 Patološka (bolezenska) pijanost ali opoj

To je posebna oblika akutnega opoja, ki se pojavi pri človeku, ki se je prvič v življenju opil, ali med alkoholizmom. Patološka pijanost lahko nastane že po zaužitju majhne količine alkohola. Prizadeta oseba je zmedena, ima privide in prisluhe, se agresivno obnaša, tava okrog brez cilja. Patološka pijanost traja od nekaj minut do nekaj ur. Ko se oseba umiri, pade v globok spanec. Ko se zbudi, se običajno ničesar ne spominja. Večkrat pridejo te osebe v zmedenein stanju v konflikt z zakoni. Lahko zagrešijo huda kriminalna dejanja, zato ne smejo uživati alkohola.

3.5.3 Delirium tremens (alkoholni bledež)

To je najbolj znana akutna psihična komplikacija pri alkoholikih. Bolnik je moral najmanj 5 let preveč piti. Bolezen se razvije nenadoma, posebno če se alkoholik poškoduje, zboli ali je operiran. Deliranten bolnik slabo spi, ima mučne sanje, znoji se, ves se trese, ima povišano temperaturo, hitrejše bitje srca. Ima privide neprijetne vsebine je prestrašen, zmeden in zelo nemiren. Lahko mu odpove srce. Umrljivost delirantov je kljub modernim zdravilom še vedno visoka. Bolnik spada v bolnišnico. Pred odhodom vanjo mu skušamo pomagati tako, da ga pomirimo. Razvijemo razgovor, ki bolnika pritegne. Po prebolelem bledežu ga poskušamo motivirati za zdravljenje, da ne bi več pil. Alkoholiki, ki po prebolelem bledežu začnejo ponovno piti, lahko kmalu dobijo alkoholni delirij. Preživetje ponovnih bledežev je vse težje in manjše.

Alkoholni bledež se lahko pojavi tudi pri novorojenčku, če mati vso nosečnost pije.

3.5.4 Alkoholna halucinoza

To je zelo težka psihična komplikacija pri alkoholikih. Zanj so značilni prisluhi. Bolnik sliši glasove kake osebe, neprijetne vsebine, običajno kot grožnjo. Ob prisluhih sta bolnikova zavest in orientacija ohromljeni. Bolezen se lahko vleče nekaj dni ali mesecev. Kronične oblike bolezni je težko ločiti od shizofrenije. Včasih pa se bolezen konča z alkoholno bebovostjo (demenco). Bolezen se zdravi v bolnišnici.

3.5.5 Psilhoza ljubosumnosti ali patološka ljubosumnost alkoholikov

Večina alkoholikov postane ljubosumnih. Verjetno je to povezano s potenčnimi motnjami, ki nastanejo pri dolgotrajnem alkoholizmu. Stopnjevana ljubosumnost do absurdnih razsežnosti je pri alkoholiku psilhoza ljubosumnosti. Bolnik je ljubosumen na svojo ženo, če se slučajno sreča s kakšnim moškim. Lahko je ljubosumen celo na svojega sina. Značilno je, da bolezen prizadene samo moške. Če dolgo traja, se ljubosumnosti pridružijo še blodnje, bolnik misli, da ga ljudje iz okolice preganjajo, zato ga objame strah. Večinoma so bolniki nevarni. V svoji ljubosumnosti lahko koga napadejo in ubijejo. Bolezen je treba zdraviti v bolnišnici. Če se začne zdraviti takoj, se z abstinenco umiri. Dolgotrajna bolezen se težko pozdravi in blodne ideje lahko ostanejo dolgo.

3.5.6 Korsakova psihoza pri alkoholikih

Pojavi se po dolgoletnem čezmernem uživanju alkohola. Pri tej hudi bolezni se poleg psihične prizadetosti potem še okvarov perifernega živčevja (polinevropatija). Bolnik ima težave s pomnjenjem novih dogodkov, s spominom, je zmeden, dezorientiran in konfabulira (za spominske vrzeli si zmišljuje novo vsebino). Bolezen se pogosteje pojavlja pri ženskah. Alkoholni bledež pogosto preide v Korsakovo psihozo. Samo ena tretjina bolnikov se pozdravi. Zdravljenje poteka samo v bolnišnici.

3.5.7 Demenca alkoholikov (alkoholna bebavost)

Možganske celice se ne obnavljajo. Po dolgotrajnem alkoholizmu se možgani zmanjšajo, atrofirajo. Po podatkih prof. Vladimirja Hudolina (zagrebškega nevropsihiatra, ustanovitelja sodobnega skupinskega zdravljenja alkoholikov v Jugoslaviji) gre za očitno atrofijo možganov pri 90 % ofoalkoholikov. Do atrofije možganov pride predvsem zaradi pomanjkanja vitaminov skupine B. Klinično se atrofija možganov kaže kot demenca. Bolnik moralno in intelektualno propade. Znaki demence, ki se pojavijo pri Korsakovi psihozi, se v bistvu samo poglobljajo.

Tudi če alkoholik preneha piti, znaki demence ne izginejo, ampak se stopnjujejo. Bolniki ne morejo živeti na prostosti, večina jih životari v različnih zavodih, dokler zaradi splošne slabosti in spremljajočih bolezni ne umrejo.

3.5.8 Alkoholna epilepsija (božjast)

Božjastni napadi niso tipični za alkoholike. Pojavljajo se tudi pri drugih ljudeh zaradi različnih vzrokov. Epilepsija se pojavlja v različnih oblikah, čeprav običajno mislimo, da gre za božjast, ko se bolnik nenadoma zgrudi v nezavest, pri čemer se poškoduje, v obraz pomodri, na ustih se mu pojavi krvava pena. Večkrat se pomoči, v minišicah telesa ima krče. Napad traja nekaj minut, potem se bolnik osvesti, pade v spanje ali pa ostane še nekaj časa zmeden. (dr. Vinko Razboršek. Mitja Krištof, KAJ VEM O ALKOHOLIZMU IN DRUGIH ZASVOJENOSTIH TOZD, 1988)

3.6 INTERNISTIČNE BOLEZNI

Kronični alkoholiki bolehajo tudi za raznimi internističnimi boleznimi, saj alkohol na celice učinkuje toksično, povzroča motnje v presnovi, saj telo ni sposobno detoksicirati, prihaja do motnje v prometu vitaminov, veliko znanih in neznanih dejavnikov lahko negativno vpliva na naše zdravje, prihaja lahko do toksičnih posledic zaradi prisotnosti drugih škodljivih komponent, ki so navzoče v raznih pijačah. Alkohol je s kajenjem potencirano škodljivo vpliva na nastanek raka kjerkoli, najpogosteje pa na požiralniku.

Alkoholika spoznamo po modrikastem obrazu, predvsem nosu in bradi z razširjenimi malimi venami, na hladnem modra barva še bolj potemni, alkoholik ima temne oči, slab tek, ljubi začimbe, zajtrkuje le malo, mnogo izkašljeje, predvsem sluzast izpljunek, kolca se mu, pogosto bruha, posebej zjutraj, velokokrat ima tudi drisko in težko diha. Posebaj so prizadeti žrelo, požiralnik, želodec zaradi kroničnega katarja požiralnika s kataralnimi spremembami drugod, pojavljajo se zgaga, jutranje bruhanje itd. (Rugelj, J. , ZMAGOVITA POT, DZS 1985)

3.7 UPORABA ALKOHOLA V MEDICINI IN DRUGOD

Za zunanjo uporabo uporabljamo ti. spiritus dilutis, tj. 70 vol. % alkohol kot antiseptik, za obloge, vtiranje in umivanje, pri vnetjih porebnerice (plevritisih), limfnih žlez (limfangitisih), čezmernem potenju (hiperhidrozah) in udarninah (kontuzijah). Interno uporabljamo alkohol pri rokonvalescentnih bolnikih in diabetikih kot hranljivo sredstvo glede na veliko kalorično vrednost in ker se izredno hitro resorbira, ker stimulira krvni obtok in nekoliko zvišuje krvni pritisk. Kot stomahik uporabljamo alkohol v obliki Hoffmanovih kapljic, pa tudi z grenčinami v obliki tinkture (alkoholni izvleček iz zelišč). Koncentrirani spiritus je 96 %, poleg 90 % spiritusa in spiritus dilutusa, kije 70 %. Z destilacijo prevretih tekočin dobivamo žganje, ki ima do 70 % alkohola, konjak z 40-45 % alkohola dobimo z destilacijo vin, z destilacijo sladkornega trsta pa min. (40-50 %), arak iz riža, viski iz raznih žit, slivovko iz sliv, borovničevic iz borovnic (38-45 %), likerji imajo poleg 30-40 % alkohola še večje količine sladkorja. Vina vsebujejo poleg alkohola še čreslovino in organske kisline. Bolj priporočljiva so stara vina, mlada omamljajo zaradi vsebnosti aldehida. Je več vrst vin, med njimi tudi vina iz polposušenega primorskega grozdja, sekti imajo 10-12 % alkohola in večje količine CO₂, ki pospešuje resorbicijo. Piva imajo 2-5 % alkohola in večje količine ogljikovega dioksida ter grenčine od hmelja, kar je tudi lahko hipnotično.

Alkohol lahko ugotavljamo v krvi, likvorju, urinu in drugod, kar uporabljajo kriminalisti. Na voljo je več metod. Tudi prometni policisti uporabljajo na cestah za takojšnje preverjanje opitosti raznovrstne naprave, v katere pihamo (alkotest).

3.8 STOPNJE ODVISNOSTI OD ALKOHOLA

Odvisnost od alkohola je zapleten pojav, s katerim se posebej ukvarjajo zdravniki-psihiatri ter psihologi. Posamezne stopnje uživanja alkohola se med seboj pogosto prekrivajo. Razdelimo jih v 4 skupine, med katerimi so poskusno pitje, redno pitje, duševna odvisnost in telesna odvisnost.

➤ Poskusno pitje

Poskusno pitje je najbolj pogosto med najstniki, ki med pitjem alkoholne pijače opazijo spremenjeno razpoloženje. Pogosto postanejo pri tem dobre volje, pogosto pa jim alkohol povzroča glavobol in slabost. Negativne izkušnje pitja lahko najstnika odvrnejo od želje po ponovnem uživanju alkoholne pijače. Mnogi, ki niso doživeli neprijetnih vplivov alkohola, pa si želijo ponovnega doživetja s pijačo in lahko napredujejo v naslednjo stopnjo rednega pitja.

➤ Redno pitje

Vzrok za redno pitje je želja po prijetnem počutju, zato alkoholne pijače postanejo redni spremljevalec vseh družabnih srečanj. Učinki alkohola na telo so v tem primeru predvsem odvisni od časa in količine zaužitih alkoholnih pijač. Najbolj nevarno pri pitju ob posebnih priložnostih je pretiravanje s pijačo.

➤ Duševna odvisnost

Vzrok za uživanje alkoholnih pijač pri tej stopnji je zmanjšanje neprijetnih občutij, ki so lahko posledica neuspeha v šoli ali spora s prijatelji in starši. V tem primeru želimo s pijačo obvladati negativna čustva ali zmanjšati občutek tesnobe in živčnosti. Vzrok za vse večje uživanje alkoholnih pijač je povečana telesna toleranca do pijače. To je lahko opozorilni znak za težave s pijačo

➤ **Telesna odvisnost**

Za telesno odvisnost od alkohola je značilna izguba nadzora nad pitjem, zato ni mogoče predvideti, kako dolgo bo posameznik pil, koliko bo spil in kdaj bo prenehal s pitjem. Glavni vzrok in spodbuda za pitje je v tem primeru uživanje alkohola kot "zdravila", ki si ga predpiše sam, da bi doživel kratkotrajno olajšanje telesnih in duševnih bolečin. (prof. dr. soc. Prim. Dr. med. Edvard Glaser, ODVISNOST DRUŽBENI PROBLEM- zbornik)

3.9 KAKO JE ALKOHOLIKE RAZDELIL JELLINEK

Prvi vzorec bi lahko imeli bolj za znamenje fizično (telesne), drugi pa psihične (duševne) odvisnosti od alkohola. Drugi vzorec običajno s časom preide v prvega. Glede na te in druge znake je Jellinek razdelil alkoholike v naslednje skupine:

➤ **ALFA alkoholiki**

so odvisni od alkohola v glavnem zato, ker alcohol pomaga blažiti razne telesne in duševne težave, pri čemer pa v svojem pitju že prestopajo meje tistega, kar lokalne navade še dopuščajo. Lahko odstaviijo alkohol brez pomembnih abstinenčnih motenj. Ta vzorec uživanja alkohola otegne preiti v hujše oblike alkoholizma. Težave, ki jih doživljajo alfa alkoholiki, so v glavnem motnje v medsebojnih odnosih.

➤ **BETA alkoholiki**

Zaidejo v čezmerno uživanje alkohola, v zvezi z družbenimi navadami glede prehrane in pitja v tistem kraju (npr.: kmečkem, vinorodnem). Te osebe pogosto boleajo za telesnimi komplikacijami alkoholizma (npr.: vnetje živcev, želodčnim katarjem, jetrno cirozo), ki jim utegnejo skrajšati življenjsko dobo. Nekateri ljudje vse življenje uživajo alkohol po tem vzorcu, drugi pa preidejo na hujše oblike alkoholizma.

➤ **GAMA alkoholiki**

imajo hujšo obliko alkoholizma. Zanje je v prvi vrsti značilna omejena izguba kontrole takoj, ko popijejo kozarec alkoholne pijače, s pitjem ne morejo prenehati in pijejo do stanja hujše opitosti. Gama alkoholiki lahko ostanejo za daljše obdobje abstinentni brez abstinenčnih težav. Zapletajo se predvsem v medsebojne konflikte.

➤ DELTA alkoholiki

kažejo znamenja telesne in duševne odvisnosti od alkohola in abstinenčne znake, če prekinejo s pitjem. V odspredu je pri njih nesposobnost abstinence, lahko pa še kontrolirajo količino popitega alkohola tako, da so trajno pod vplivom alkohola; vendar obdržijo čez dan mero, ki jim dopušča še opravljati svoje delo.

➤ EPSILON alkoholiki

Pod to oznako je Jellinek razumel osebe, ki se v čezmerno pitje spuščajo občasno (periodično), ponekod označi tak vzorec alkoholizma tudi dipsomanijo.

Hudolin je tem kategorijam alkoholikov dodal še skupino ZETA alkoholikov, ki občasno ali skoraj praviloma po zaužitju včasih že manjših količinah alkohola hudo spremenijo svoje vedenje in postanejo agresivni.

Alkoholizem je postal eden najtežjih problemov socialne medicine. Imenujemo ga tudi tretja bolezen, ker je po številu obolenj na tretjem mestu. Na prvem mestu so obolenja srca in ožilja, na drugem mestu rakasta obolenja.

3.10 KRONIČNI ALKOHOLIZEM

Med kronične alkoholike štejemo osebe, ki čezmerno pijejo alkohol in kažejo duševna odstopanja, ki škodujejo fizičnemu in psihičnemu zdravju ter so v stalnih sporih z drugimi in tudi v vidnem sporu s socialnim in ekonomskim stanjem. Predvsem pa izgubi oseba sposobnost za vzdržnost in sposobnost kontrole za prenehanje pitja. Sem štejemo tudi alkoholike s prodromi in motene osebe. Za taka stanja je več različnih vzročnih dejavnikov, kot npr. nasledstvo, fizična konstitucija (ureditev), predvsem pitje alkohola že od mladosti dalje, vpliv okolice ipd.

70 % alkoholikov je psihopatov in epileptikov. Alkoholizem ni samo vzrok, ampak tudi posledica psihičnih motenj. Med brati in starši alkoholikov je dvakrat več alkoholikov kot med nealkoholiki. Med alkoholiki je mnogo več moških kot žensk, ki dajejo prednost žganim pijačam. Mnogi menijo, da je potrebna izrazita psihopatska konstitucija, da ženska postane alkoholičarka. Za prehod med kronične alkoholike je potrebno več časa uživati alkohol. Občasna opita stanja še ne opredeljujejo človeka med alkoholike. Med simptomatske alkoholike uvrščamo tiste, ki že vrsto let uživajo alkohol. Prehod v kroničnega alkoholika je počasen in poteka skozi leta, ko pije vedno večje količine alkohola, pri čemer ne kaže simptomov akutne alkoholne zastrupitve.

Kako globoko v žep po alkohol in tobak

V začetku so alkoholiki ljubeznivi in tudi dobrega vedenja, doma pa zapostavljajo, trpinčijo ženo in otroke, izgubljajo sramežljivost pred domačimi, pred otroki se kažejo goli, govore nespodobne besede, se postavljajo s seksualnimi ekscesi (čezmernostmi), ki jih počenjajo z drugimi in lastnimi otroki, afekti se hitro menjavajo, demonstrirajo površno usmiljenost do usode drugih, zjočejo se nad usodo komaj znanih, potem so zopet surovi, razdražljivi, brezčutni. Glavna zahteva je streči svojim zahtevam, pri čemer ne mislijo na možne posledice. Postajajo topi, evforični z neumnimi šalami, ki jih v družbi stalno ponavljajo, družijo se z drugimi alkoholiki, jih gostijo ali pa se dajo gostiti. Denarja ne znajo ceniti. Okolica jih v začetku šteje med dobre ljudi, ki se radi šalijo, in ne spozna takoj, da gre za osebe, ki so karakterno že globoko propadle. Po prepirih hitro kažejo obžalovanje in celo vrsto dobrih namer za v bodoče, žal jim je in obljubljujejo poboljšanje.

Že kmalu se pojavlja prejšnja surovost in vse prej naštete hibe: so egocentrični, v družbi se hočejo pokazati v dobri luči na najbolj cenen način, sosedom, znancem in svojcem zamerijo, da jih imenujejo pijance, negirajo pitje, sicer pa zelo dobro prenašajo alkohol, ki da jim ne škodi. Izgovarjajo se, da pijejo za svoj denar in za svoje potrebe, ker da naporno delajo. So izredno sumničavi do svoje okolice, v pijanosti pa nimajo meja.

3.11 ALKOHOLIZEM V SLOVENIJI

Nikakor ne moremo molče mimo alkoholizma, ki ga je prav v naših krajih zelo veliko, predvsem zaradi vinorodnosti in tudi zaradi sadjarstva. Spoznanje, da lahko iz najrazličnejših sadežev riža, žita, medu, kaktusov itd. pripravi iz koncentrirane alkoholne pijače, je prastaro. Sokove raznih rastlin puščamo stati, da začno po nekaj dnevih sami od sebe vreti, s čimer spreminjajo svoj okus in si pridobijo opojni učinek. To nekateri izkoriščajo, da s pitjem v konfliktnih situacijah pozabljajo na svoje težave. Značilno za naše kraje je tudi to, da ob trgatvah vinogradnik, ki ga obiščeš, ne postavi na mizo krožnika z grozdem, ampak raje liter vina. Skoraj ustaljeno pravilo je, da gostu najprej ponudiš kozarček žganja, viskija, pa tudi liter ali več vina.

Alkohol je izredno kvalitetna hrana, vendar le v majhnih količinah, ki jih tudi zdravniki tolerirajo, vendar ko preseže v človeku prag tolerance, ki je za slehernega drugačen, se začnejo težave, ki sprva lahko uničijo človeka samega, nato pa še njegovo okolico. Znano je, da ljudje v družbi, kjer pijejo alkohol, kmalu postanejo dobre volje, v nasprotju z nekaterimi, ki že po prvih kozarcih zapadejo v slabo razpoloženje. Ljudje hitro pozabijo na obzirno vedenje, zgubijo kontrolo nad svojimi besedami in dejanji lahko že kmalu izzove prve konflikte. Kontrola nad uporabo besed hitro izgine in mimogrede lahko pride do preprirov. Ljudje postajajo vse bolj gostobesedni, predvsem pa si pridobijo plačnika za nadaljnje pijančevanje. Stalno popivanje jim preide v vsakdanjo navado, ki počasi spremeni človeka telesno in duševno.

3.12 ALKOHOLIZEM MED MLADIMI

Za mladega alkoholika označujemo tistega, ki še ni dopolnil trideset let. Ker je alkoholizma čedalje več med odraslimi, ga »mora« biti mnogo tudi med mladimi. V naravi alkoholne bolezni je, da vedno sproti poskrbi za nove generacije alkoholikov. Alkoholik nerad pije sam, slehernega v svojem okolju poskuša spraviti med pivce (da ni sam edini zaznamovan in v nevarnosti, da bi ga klicali za odgovornost). Tudi alkoholični starši uvajajo otroke v alkoholizem s ponujanjem alkohola otrokom in s svojim »dobrim zgledom«. Medtem ko pri nas med celotnim prebivalstvom pričakujemo »samo« okoli 5 % alkoholikov, se do 40 % otrok iz družin alkoholikov vda alkoholizmu.

3.12.1 Starši navajajo svoje otroke na alkohol

Tudi tisti starši, ki so »zmerni« pivci, »poskrbijo«, da njihovi otroci čimprej poskusijo alkohol. Leta 1977 so na neki osnovni šoli med 200 učenci od 5. do 8. razreda izvedli anketo, ki je pokazala:

- samo štirje učenci še niso poskusili alkohola;
- 37 jih je poskusilo samo pivo;
- 19 jih je pilo samo vino;
- 140 jih je poskusilo že tudi druge alkoholne pijače;
- doma nima nobenih alkoholnih pijač le ena družina (oče ja zdravljeni alkoholik);
- brez alkohola preživijo praznike tri družine;
- iz rok staršev je dobilo prvi kozarec alkohola 196 učencev;
- opilo se je že 31 učencev;
- 100 učencev še svojih očetov ni videlo pijanih.

Kako globoko v žep po alkohol in tobak

Ti podatki so torej iz leta 1977, a od takrat se je alkohol po Sloveniji in drugod po svetu še bolj razmahnil, zato so podatki dandanes gotovo še bolj strahoviti.

Tisto, kar dobi otrok iz rok staršev, ima poseben čustven pomen in se zato takšna izkušnja zasidra globoko v otrokovo zavest, tako trdno in globoko, da je to komaj mogoče še kdaj spremeniti. To okoliščino je treba vedno upoštevati, če z različnimi akcijami pri preprečevanju alkoholizma (predvsem na posvetovanje), želimo spremeniti omenjeni do alkohola, ki so ga otrokom vcepili starši. Skoraj pri vsakem alkoholiku, ki so ga obravnavali, so ugotovili, da se je njegov alkoholizem začel že v mladosti. Dejstvo je, da alkoholna bolezen traja v povprečju od deset do dvajset in več let, preden pride alkoholik v takšno zagato, da začne razmišljati o zdravljenju. Pri nas je okolje tako strpno do alkoholičnega obnašanja, da komaj vsakega stotega usmeri v zdravljenje.

3.12.2 Razvrana družina je vzrok alkoholizma pri mladih

»Pretirano« popivanje pri mladih (kar običajno pomeni pospešen razvoj alkoholizma) je samo zunanji izraz motenih odnosov v družinah. Družinski

odnosi so še posebej razrvani tam, kjer gre za mladostno prestopništvo. Francozi navajajo, da izhaja do 75 % mladih prestopnikov iz družin alkoholikov. Strokovnjaki iz naših vzgojnih zavodov poročajo, da ima skoraj

70 % njihovih oskrbovancev enega ali pa oba starša alkoholika. In ti mladoletniki, ki se zaradi čustvene razvrnanosti niso mogli učiti, ki si niso pridobili delovnih navad, in so se zaradi z dolgočasnosti navadili na pohajkovanje, se ponavadi zelo zgodaj srečajo z alkoholom. To pomeni, da zgodaj spoznajo, da je mogoče stisko, praznoto, žalost, brezperspektivnost in drugo pregnati z alkoholno omamo. In ker z nobeno omamo nihče ničesar ne reši, temveč se težave samo prelagajo, je prizadeti in na omamo navajeni mladenič tako rekoč »prisiljen« svojo stisko ponovno presegati z alkoholom. Pogosto opijanje pa ni več le pogoj za nastanek alkoholizma, temveč je zanesljivo znamenje, da je tak človek že alkoholik, čeprav šele v začetnem obdobju.

3.12.3 Alkoholizem pri mladih je še posebej usoden

Vdajanje alkoholni omami onemogoča normalno zorenje mladega človeka, ki si zaradi tega ne pridobi dovolj znanja in izkušenj za življenje. To postaja zanj čedalje bolj težavno tudi zaradi posledic alkoholizma. Tako si mlad človek, ki postaja alkoholik, ne pridobi niti delovnih navad niti nima čustvene zrelosti, na kateri bi lahko gradil poznejše življenje. Pri zdravljenju gre predvsem za prevzgojo alkoholične osebnosti. To je zahtevno delo, ki ne daje vedno pričakovanih rezultatov, pa vendar se pri alkoholiku, ki je star 40 let, ki je bil nekoč priden in vzoren človek, vsaj nekdanje delovne navade razmeroma hitro povrnejo in tudi obnašanje postane sčasoma sprejemljivo. Mladega alkoholika pa je treba šele vzgojiti, saj ni nikoli imel delovnih navad in se ni nikoli primerno obnašal. Kako vzgojiti mladeniča, če je celo otroka včasih težko vzgajati?! Kdo bo opravil to zahtevno nalogo, če to ni uspelo ne staršem ne šoli? Kje najti tako prizadevne ljudi, ki bi se s srcem in zgledom lotili vzgoje in prevzgoje mladih alkoholikov? Izkušnje kažejo, da je to težko. Brez skupinskega družinskega zdravljenja pod vodstvom izkušenega terapevta za družinsko terapijo si danes sploh ne moremo predstavljati, da bi lahko mladega alkoholika res uspešno zdravili. Ker do sedaj v pripravljalnem postopku za zdravljenje niso znali vseh družin mladega alkoholika pripraviti in vključiti v terapevtski proces, so rezultati zdravljenja mladih alkoholikov zelo slabi. Tudi to spoznanje je dragoceno, ker se bo v bodoče poskušalo ravnati drugače.

3.12.4 Kako bi ustvarili pogoje za uspešno zdravljenje mladih alkoholikov

Brez zdravljenja družinskega in delovnega okolja sploh ne moremo govoriti o pravem zdravljenju alkoholika. Ta zahteva še posebej velja za mlade alkoholike. Resno in poglobljeno je treba zdraviti vso družino, ki je zanesljivo zelo bolna, sicer se njen mladi družinski član ne bi vdal alkoholizmu. Družina se takšnim zahtevam upira, svojega mladeniča bi hitro rada oddala nekam, kjer bi ga »trdo prijeli« in čim dlje zadrževali v zavodu, da bi se poboljšal. Vendar ne uvidi, da so problemi in vzroki za sinov alkoholizem npr. v starših samih.

Če pa le dozori pogoji in kakšnega mladega alkoholika z njegovo družino vključijo v zdravljenje, se pojavijo nove težave, predvsem specifične ovire, ki zdravljenje lahko celo onemogočijo. Oglejmo si jih.

Kako globoko v žep po alkohol in tobak

Poročeni zdravljenjenci radi prihajajo (seveda potem, ko so premagali začetne odpore) s svojimi ženami na tedenske terapevtske sestanke dispanzerske (zdravstvene) skupine, toda osemnajst ali dvajsetletni mladenič se sramuje, da ga »spremljata« eden ali pa oba starša. Zato mladeniču svetujejo, da si najde dekle, kateri naj razkrije svoj problem in jo pridobi za sodelovanje. Ob takšni zahtevi se mlad alkoholik običajno znajde pred komaj rešljivim problemom. Alkoholno drogiranje namreč mlademu človeku onemogoči pridobivanje ustreznih izkušenj pri navezovanju stikov z nasprotnim spolom. Vinjeni mladeniči so lahko in biti vsiljivi do deklet, v treznem stanju pa so zadržani in nesposobni, da bi dekletu povedali tisto, kar čutijo. Mladi alkoholik se bo moral veliko ukvarjati s samim seboj, da se bo naučil, kako naj se v treznem stanju obnaša, da ga bo vzljubilo pošteno dekle. Pri mladeniču alkoholiku se pravo zdravljenje začne šele potem, ko v skupino oziroma v klub pripelje svojo izvoljenko. S prikazom prizadevanj pri usposabljanju mladega alkoholika za pristno ljubezen, se kaže velika zapletenost zdravljenja mladih alkoholikov, obenem pa podati globlji cilj in smisel zdravljenja alkoholizma. Menda se lahko alkoholika reši le, če se partnerja (ponovno) vzljubita. Če človek nikakor ne more uresničiti svoje potrebe po ljubezni, se marsikdo umakne v samomor. Alkoholizem je nasploh posebna oblika počasnega in predvsem zanesljivega samomora.

3.12.5 Kako naj torej zdravimo mlade alkoholike

Ta postopek je zelo zahteven. Alkoholiki srednji let so ponavadi poročeni in če se spremenijo, se pozdravijo in jih žene ponovno vzljubijo. Ne sme se namreč zanemariti prastarega spoznanja: moški je sposoben, da se spremeni, predvsem zaradi globokih ljubezenskih hotenj do ženske.

Mladi alkoholik pa navadno še ni poročen, če pa je, se družina še ni zakoreninila in je zaradi alkoholizma praktično pred razpadom. Nima niti resnega dekleta, saj si skoraj ne moremo predstavljati, kako bi razumno in urejeno dekle moglo iskreno ljubiti mladeniča, ki je odvisen od alkohola, in obratno.

Omenili smo že, da lahko o pravem zdravljenju mladega alkoholika govorimo samo, če mu ustvarimo pogoje za čustveno zorenje in pridobivanje izkušenj pri navezovanju stikov z dekletimi. V teh prizadevanjih se mladi (zdravljeni) alkoholiki počutijo približno tako, kot bi se počutil osemnajstletnik v osmem razredu osnovne šole, mladenič petindvajsetih let v četrtem letniku gimnazije, tridesetletnik pri služenju vojaškega roka itd. Šele s temi primerjavami lahko globlje dojamemo ljudski rek: Vse ob svojem času.

3.13 POROČILO ESPAD ZA SLOVENIJO V LETU 1999

Težave, ki jih imajo dijaki zaradi uživanja alkohola (v %)

	DIJAKI	DIJAKINJE
Individualne težave		
Zmanjšanje storilnosti v šoli	4,7	2,9
Poškodba predmetov ali obleke	14,3	11,00
Izguba denarja ali kakšne druge vrednosti	6,1	5,3
Nezgoda ali poškodba	6,7	4,8
Odpeljali so me v bolnišnico oz. na urgenco	0,9	0,7
Težave pri medsebojnih odnosih		
Prepir ali prerekanje	15,7	9,4
Težave v odnosih s prijatelji	4,6	4,9
Težave v odnosih s starši	8,9	6,3
Težave v odnosih z učitelji	2,0	1,0
Spolne izkušnje		
Imel sem odnos ki sem ga naslednji dan obžaloval	3,9	2,9
Nezaščiten spolni odnos	2,5	2,0
Kriminal		
Prerivanje ali pretep	10,00	2,1
Oropali oz. okradli so me	1,2	0,4
Težave s policijo	4,2	1,5

3.14 ODVISNOST IN MLADOSTNIKI

Z vidika družbene etike bi lahko dejali, da je človek, ki ne razvije svoje individualnosti, svoje družbenosti in presežnosti, izpostavljen različnim oblikam zasvojenosti. Različni statistični podatki vsepovsod po svetu kažejo na dejstvo, da so najbolj izpostavljeni zasvojenosti mladi v obdobju, ko oblikujejo svojo osebnost, torej od dvanajstega leta starosti naprej. To je čas, ko se človek zave svoje enkratnosti, svoje drugačnosti ter neponovljivosti in ko mora to svojo originalnost postaviti v odnos do drugih in celotne družbe. Pri tem je pomembno, kakšna je vloga družbenega in družabnega življenja. K družbenim vzrokom odvisnosti mladih se tako štejejo predvsem odnosi v družini, brezposelnost, pomanjkanje moralne zavesti pri odraslih, strah pred preživetjem in strah pred prihodnostjo, vojne in druge oblike zla.

Mlad človek med dvanajstim in osemnajstim letom starosti mora izoblikovati v sebi toliko stvari, kolikor mu jih ni potrebno v nobenem drugem starostnem obdobju. Vzpostaviti mora nove in zrelejše odnose do starejše generacije in obeh spolov. V skupini odkriva sebe in sebi primerno vlogo, ki jo mora tudi znati sprejeti. Doseči mora čustveno samostojnost in neodvisnost od staršev in drugih odraslih ter se tako pripraviti za samostojno življenje. Razviti poklicno perspektivo (razgledanost) in obvladati svojo moško ali žensko vlogo. Na področju spolnosti se mora pripraviti na pravičen odnos, ki mu bo omogočal pravo partnerstvo. Mlad človek mora razviti družbeno odgovorno zavest, vrednostni red in etično zavest kot usmeritev lastnega življenja. Ravno tako pa mora mlad človek v tem obdobju najti odgovore na temeljna vprašanja bivanja, kot so: od kod človek, zakaj in kakšen je njegov poslednji cilj bivanja in s tem tudi delovanja. .

Vse te naloge bi mlad človek moral prepoznati v tako kratkem življenjskem obdobju, jih sprejeti in obvladati, oziroma se vsaj pripraviti na to, da jih bo znal obvladati v pomembnem trenutku svojega življenja. To so tako velike naloge, da je seveda nevarnost različnih oblik odvisnosti v tem življenjskem obdobju toliko večja in razumljivejša. Nevarnost odvisnosti pa je še toliko večja, če mlad človek vseh teh velikih nalog ne zmore prepoznati, ker v svojem najožjem življenjskem obdobju ne najde osebe, pri kateri bi odkril, da je določen problem, s katerim se ukvarja, ustrezno rešila. Ta nevarnost je tudi velika, ko v vprašanjih, ki ga zaposlujejo, ne odkrije nobenega smisla in jih zato ne sprejme in ne reši. Ali ko rešitev nekega vprašanja ni možna, ker se je zgrnilo preveč stvari naenkrat nanj. Nagnjenost k odvisnosti je večja tudi takrat, če se mlad človek v svojem otroštvu ni pripravil na sprejemanje svojih lastnih meja in porazov, ker so to vedno počeli drugi namesto njega.

Vse to nam govori o pomenu etične oziroma moralne identitete mladega človeka, ki je eden izmed pomembnih vidikov, ko gre za vprašanje odvisnosti.

3.15 ZGODOVINSKI PREGLED TOBAKA

Prvo poročilo o kajenju tobaka imamo od znamenitega morjeplovca Krištofa Kolumba. 15. oktobra 1492 leta je po izkrcaju na otoku Gvanahaniju v bližini Kube zapisal v svoj ladijski dnevnik, da je srečal rdečekožce, ki »so imeli v rokah nekakšen ogenj in liste ter so skozi usta in nos puhali oblake dima«. Ob odkritju Amerike so Indijanci tobak že kadili, njuhali, žvečili in njegov sok tudi pili. Uživanje tobaka je bila namreč zelo stara obredna navada in v nekem mehiškem templju je ohranjen relief iz 6. ali 7. stoletja z Indijancem iz plemena Majev, ki z dolgo cevko v ustih kadi.

Ko se je Kolumb s svojimi pomorščaki vrnil v Španijo, se je kadilna novost zelo hitro razširila. Malokdo pa danes ve, da so zdravniki nekoč skozi stoletja hvalili in uporabljali tobak kot zdravilo zoper različne bolezni. Tobakovo zelišče so imeli za »Herbo panacejo«, torej za rastlino, ki zdravi vse bolezni. Vse do 19. stoletja so tobak največ uživali s pipo, nato pa je pipo začela izpodrivati cigara. Novost v kajenju pa so prinesli na Zahod vojaki iz krimske vojne, kjer so videli, da Turki in Rusi kadijo tobak v obliki cigarete.

Cigareta z možnostjo inhaliranja tobakovega dima je šele omogočila množično uživanje tobaka, ki je postajalo na pričetku 20. stoletja vse bolj popularno. (Bojan Fortič, Uživanje tobaka-naslada in zlo, 1979)

V Evropi ga poznamo od leta 1560, ko ga je Jean Nicot, francoski ambasador na Portugalskem, iz Amerike prinesel kraljici Katarini. Ker je hitro postal priljubljen, je dobil ime »sveta trava«. Ime »nikotin« je nastalo po imenu Nicot. V letih 1930-1940 so se z nastankom filmske industrije pojavile prve reklame, ki so začele prikazovati tobak kot vir sofisticiranega užitka, povezanega z romantiko in seksualnostjo.

Leta 1950 so nastale prve raziskave o tobaku. Deset let kasneje je ameriški kirurški oddelek izdal prvo poročilo o tem, da kajenje verjetno škoduje zdravju. Šele 17 let kasneje je zdravniški koncilij odločil, da mora biti na vsaki škatlici cigaret opozorilo o njihovi škodljivosti za zdravje. Leta 1970 so v ZDA prepovedali oglaševanje cigaret. Tedaj je 53% moških in 34% žensk, starejših od 18 let, redno kadilo. Sredi osemdesetih let je kadilo le še 33% moških in 28% žensk. Vzrok upadanja so ukrepi, ki so jih v ZDA sprejeli sredi sedemdesetih let. Čeprav se je število kadilcev zmanjšalo, se število prodanih cigaret zvišuje, saj je delež težkih kadilcev vedno večji.

Danes je tobačna industrija v večini držav izredno dobro razvita, saj predstavlja tobačni davek pomemben vir dohodka. Tudi v tem se skriva razlog, zakaj je razmah kajenja zelo težko ustaviti. (Zbogom cigareta, Jernej Pečjak - Damjana Mohorko, 1995, Cigareta - naslada in zlo, Bojan Fortič)

3.16 RAZLOGI ZA KAJENJE

Zakaj ljudje pravzaprav kadijo? Raziskovalci, ki so to vprašanje proučevali, so ugotovili naslednje vzroke:

- radovednost, »prepovedan sad je najslajši«, vpliv družbe;
- slaba obveščенost o posledicah kajenja, neznanje;
- želja po odraslosti, biti enak odraslim, postavljanje pred vrstniki;
- protest proti odraslim, še posebno proti staršem, ki navadno kajenja ne dovoljujejo;
- dokazovanje dekliške oziroma ženske enakopravnosti;
- uveljavljanje, ugajanje, potrjevanje osebnosti, kazanje osebnostne pomembnosti, narediti vtis;
- navajenost, zasvojenost;
- tešitev stiske.

Navadno spodbuja h kajenju več vzrokov hkrati. Prej ali slej pa sleherni kadilec, ne glede na začetni motiv, doseže stopnjo navajenosti in zasvojenosti, iz katere lahko pobegnejo samo najbolj močni in odločni.

Pri mladostnikih, ki se šele oprijemajo kadilske razvade, lahko lestvico skrčimo na prvih šest vzrokov. Ti kadilci navadno še niso zasvojeni s tobakom in zato svojih stisk še ne rešujejo s cigareto.

Prvo cigareto otrok prižge iz radovednosti. Zanima ga, kaj je pri kajenju tako prijetnega. Če mu odrasli pridigajo o škodljivosti kajenja in hkrati prepovedujejo, se radovednost še stopnjuje. Težko je namreč razumeti, zakaj odrasli kadijo, če je cigaretni dim tako škodljiv.

Hkrati z radovednostjo pa se pri mladostnikih kaže tudi velika želja biti podoben odraslim, biti odrasel. Zdi se jim, da je cigareta v ustih znak odraslosti. Zato se zbirajo v klape »odraslih otrok« in na skrivnih mestih kadijo. Takšni kadilci pogosto svojo »zrelost« in »odraslost« dokazujejo »zelencem«, ki nimajo pojma, kaj je cigareta. Skoraj normalno je, da se slednjič pridružijo še »zelenci«, kajti kaditi pomeni biti velik frajer. Žal! Nekateri proučevalci kadilskih motivov ugotavljajo, da niso redki najstniki, ki kadijo iz protesta proti odraslim, predvsem staršem, vzgojiteljem in učiteljem, ki navadno otrokom kajenje pripovedujejo, čeprav sami kadijo. (Zbogom cigareta, Jernej Pečjak - Damjana Mohorko, 1995)

3.17 OD PRVE CIGARETE DO NAVADE

Po Freudu, ki je bil tudi sam strastni kadilec, naj bi način, kako vzamemo cigareto v roke, kako si jo prižgemo in kako z njo ravnamo, ko jo imamo v ustih, zbuja erotični užitek. Večina novejših znanstvenikov raziskav pa kaže, da je to, ali bo posameznik začel kaditi, odvisno predvsem od okolja, stopnja odvisnosti od cigaret pa je rezultat osebnostnih lastnosti. Ugotovljeno je, da smo že tedaj, ko poskusimo kaditi, na dobri poti, da postanemo eden od skoraj 80% oseb, ki danes tvorijo človekovo populacijo, ki so kdaj kadili. Zadostujejo že dve ali tri cigarete na dan in že se lahko v mesecu ali dveh navadimo na cigaretne dim in tako pridobimo razvado, ki nas potem spremlja skoraj vse življenje.

Čeprav se je več kot 90% mladostnikov zaveda škodljivosti kajenja, začne večina ljudi kaditi v adolescenci. To je težko obdobje prilagajanja, v kateri se center dejavnosti prenese iz družine v družbo vrstnikov. Psihološki dejavniki so zato verjetno odločilni pri začetku kajenja v tem obdobju. Ti dejavniki so predvsem socialni vpliv, modelno učenje, neodvisnost oz. odvisnost od skupine vrstnikov. Vpliv modelov in prijateljev so pokazale študije, v katerih so ugotovili, da adolescenti bolj pogosto začnejo kaditi, če to počnejo njihovi starši ali vrstniki, in da najraje kadijo v družbi sebi enakih. To dokazuje odvisnost od skupine in pritisk vrstnikov.

Adolescenti v večini primerov verjamejo, da pomeni kajenje neodvisnost od avtoritete. Prav tako jim daje trdno, privlačno podobo samega sebe, zato večina adolescentov poskusi pokaditi vsaj eno cigareto, nekateri pa tudi več. Ti ponavadi postanejo redni kadilci. Razvoj od začetnika do rednega kadilca običajno traja eno leto.

Nadaljevanje kajenja je ponavadi odvisno tudi od dodatnih psihosocialnih in bioloških dejavnikov. Kognitivni dejavniki pojasnjujejo zgodnje kajenje, za katerega adolescenti vedo, da je škodljivo. Ker pa ne verjamejo, da bodo kadili več let, zdravstvenih razlogov ne upoštevajo. Drug kognitivni dejavnik je optimizem do samega sebe. Kadilec meni, da bodo negativne posledice zadele druge, ne pa njega.

Poleg zdravstvenih prihaja tudi do drugih posledic, katere pa bi lahko v primerjavi s prvimi označili kot blage: kratka sapa, neprijeten vonj obleke in človeka, itd. Te neprijetnosti sicer lahko odvrnejo začetnike v prvih nekaj letih, vendar se na žalost ponavadi ne pojavijo takoj na začetku, kot se ugodnosti, ki jih nudi kajenje: pripadnost skupini, občutek, da smo »cool«, kljubovanje avtoriteti, itd. Ta kompenzacijska ugodja so še posebno pomembna za adolescente, ki jim ne gre dobro v šoli in ne dobivajo nagrad za svoj življenjski stil.

Kako globoko v žep po alkohol in tobak

Ikard in Tomkis sta leta 1973 sestavila vprašalnike, s katerimi sta kategorizirala kadilce. Kategorizacija kadilcev pa Ikardu in Tominksu je naslednja:

3.17.1 Kadilci zaradi prikrivanja

So tisti kadilci, ki uživajo tobak zaradi sprostitve, ugodja in uživanja ob kajenju. Odvajanje od kajenja lahko omilijo s tem, da si poiščejo nadomestna uživanja, npr. v hrani, umetnosti, kulturi. Če kadijo predvsem zaradi okusa po tobaku, si lahko pomagajo tudi z nikotinskimi nadomestki.

3.17.2 Kadilci zaradi zmanjšanja napetosti

So tisti, ki s kajenjem zmanjšujejo napetost in tesnobo. Simptome odvajanja omilijo, če se pred opustitvijo cigaret začnejo ukvarjati z jogo ali drugimi sprostitvenimi tehnikami, s katerimi bolje spoznajo harmonijo svojega telesa.

3.17.3 Kadilci zaradi navade

So najprej spadali v prvo ali drugo kategorijo, sedaj pa kadijo iz navade. Včasih se niti ne zavedajo, da so prižgali cigareto in da jim kajenje nudi malo užitka. Simptome odvajanja od kajenja omilijo z žvečilnimi gumiji, zaposlitvijo rok in ust ali s konjički, ki od njih zahtevajo, da se jim popolnoma posvetijo.

3.17.4 Odvisni kadilci (psihološka odvisnost)

Kadijo, da bi vplivali na centralni živčni sistem. Tega se zavedajo tudi, kadar ne kadijo. Tudi ta vrsta kadilcev je bila na začetku v eni od prvih dveh kategorij. Simptome odvajanja od kajenja lahko ublažijo z nikotinskimi nadomestki.

Avtorja sta kasneje ugotovila, da bi kadilci zaradi užitka kadili manj, če bi jim ponujali cigarete slabega okusa. Kadilce iz navade to ne prizadene. Kadilci zaradi užitka kadijo več pri monotoni opravih, kadilci zaradi redukcije napetosti pa pri kompleksnih.

Kako globoko v žep po alkohol in tobak

Poleg *Tomkinsove* raziskave poznamo še nekaj raziskav, v katerih se je poleg drugega pokazalo, da kadilci tedaj, ko jim je kajenje dovoljeno, dosežejo večjo storilnost, kot če jim je prepovedano, vendar pa storilnost ni nič večja kot nekadilčeva. Iz tega lahko sklepamo, da je kajenje pravzaprav sredstvo, ki kadilcem omogoča, da dosežejo raven nekadilcev. Podobne rezultate so dobili tudi v zvezi z gibljivostjo in motorično koordinacijo.

Vpliv kajenja na organizem je odvisen tudi od osebnosti. Visoko ekstravertne osebe doživljajo nikotin kot stimulant, introvertne osebe pa ponavadi kadijo zaradi navade. Kadilci so tako bolj ekstravertni (odprti do drugih) kot nekadilci, kar nam lahko daje misliti, da večina kadilcev išče svojo stimulacijo. (Zbogom cigareta, Jernej Pečjak - Damjana Mohorko, 1995)

3.18 KAJ VSEBUJE TOBAKOV DIM

V tobakovem dimu je več kot tisoč kemičnih spojin v plinastem ali tekočem stanju ali pa v obliki mikroskopsko majhnih fizikalnih delcev (nikotin, svinčena kislina, katran, aldehidi, ogljikov monoksid, ketoni, piridini, fenoli, amonijak, metanol, žveplov dioksid). Najpomembnejši med temi spojinami je živčni strup nikotin, ob njem pa še mnogo drugih, ki na laboratorijskih živalih povzročajo raka. Nikotin uporabljajo kot poljedeljski insekticid, v veterinarski medicini pa kot zunanji parazitocid. Za človeka je nikotin eden najhujših strupov in ga primerjajmo z učinki tako hudega strupa kot je cianid. (Cigareta - naslada in zlo, Bojan Fortič)

3.19 VPLIV TOBAKA NA ZDRAVJE

Kajenje je največji vzrok smrtnosti, ki se ga da preprečiti. Za boleznimi, ki so posledica uživanja tobaka, vsako leto umre 400.000 Američanov. To je več kot 1000 ljudi na dan, če ne upoštevamo vseh drugih narodov po svetu. Posledice za gospodarstvo so tako ogromne (52 milijonov dolarjev letno).

Glavni vzrok pljučnega raka je kajenje, saj se verjetnost, da bo človek, star petinšestdeset let, dobil to bolezen, po petih letih kajenja poveča kar za faktor 21. Verjetnost srčne kapi zaradi zoženja žil prizadene 1,5 krat več kadilcev kot nekadilcev. Kajenje je med najpogostejšimi dejavniki tveganja pri raku na grlu, žrelu, ustni votlini, požiralniku, trebušni slinavki, želodcu, ledvicah in sečnem mehurju. Kajenje povzroča kašelj, vnetje bronhijev in druge pljučne bolezni.

Kako globoko v žep po alkohol in tobak

Med kadilkami je neplodnost dva do trikrat večja kot med nekadilkami, kajenje v nosečnosti pa ima mnoge negativne posledice za otroka; samo v Angliji nosečnice splavijo okoli 4.000 zdravih zarodkov. Prezgodnji porod je med kadilkami dvakrat pogostejši in tudi novorojenčki kadilk so v povprečju 200 gramov lažji kot novorojenčki nekadilk. Zato je kajenje med nosečnostjo skrajno škodljivo za mater in za nerojenega otroka. Najbolj nevarno je kajenje v prvih dveh mesecih nosečnosti, saj povečuje možnost rojevanja slabše razvitih otrok. Najbolj žalostno pri tem je, da bodoča mati v tem času pogosto sploh ne ve, da je noseča.

Uživalci tobaka imajo prav tako več akutnih bolezni (vročice, mrzlice itd.). Tridesetletnik, ki pokadi 10-20 cigaret na dan, bo v povprečju živel 5 let manj kot nekadilec. Marsikateremu kadilcu se to zdi celo sprejemljivo, vendar se je treba zavedati, da je umiranje počasno in boleče.

Ugotovili so, da sta v tobačnem dimu škodljivi predvsem dve snovi. Prva je ogljikov monoksid, ki povečuje možnost srčne kapi, ker zmanjšuje količino kisika, ki jo dobita srce in možgani. Druga snov je katran, ki vsebuje več sestavin, mnoge od njih so karcinogene. Te povzročajo največ težav v ustih, grlu in pljučih. Pri kadilcih cigaret z malo katrana je zdravstveno tveganje nekoliko manjše. Količini katrana in nikotina v cigaretah sta premosorazmerni, tako da se s količino prvega zmanjšuje tudi enaka količina drugega. Kadilci poročajo, da je užitek tem večji, čim več nikotina je v cigaretah. Zato se pogosto dogaja, da kadilci, ki se odločijo za kajenje cigaret s filtrom ali tistih z manj katrana, kadijo in inhalirajo več, da bi s tem pridobili več nikotina.

Pasivno kajenje se dandanes vse pogosteje omenja in vse bolj raziskuje, največ zaradi njegove potencialne nevarnosti. Ugotovili so, da je pasivni kadilec izpostavljen prav taki nevarnosti pljučnega raka kot aktivni kadilec, nekatere novejšje raziskave pa kažejo, da je pasivno kajenje celo nekajkrat nevarnejše od aktivnega. Pasivno kajenje prav tako povzroča akutne napade angine in astme.

Raziskovalci so odkrili pozitivno povezavo med pogostostjo bolezni, količino kajenja, količino nikotina in katrana v cigaretah ter količino inhaliranja in leti kajenja. Na srečo kadilcev so raziskave pokazale, da začne organizem po prenehanju kajenja sam popravljati škodo. V petih letih po prenehanju je okrevanje že merljivo, po 15 letih pa je umrljivost nekdanjih kadilcev enaka umrljivosti nekadilcev.

3.20 SEZNAM BOLEZNI, KI JIH KAJENJE POVZROČA

Na podlagi pregleda raznih strokovnih virov je nastal naslednji, verjetno nepopoln, seznam zdravju škodljivih vplivov in obolenj, ki jih zdravniki povezujejo s cigaretnim dimom:

- Veliki odmerki nikotina hromijo možgane.
- Hitrejši srčni utrip, negospodarno delovanje srčne mišice in njeno utrujanje.
- Povišan krvni tlak (hipertenzija).
- Motnje v krvnem obtoku (obolenje koronarnega ožilja, možganskih in perifernih arterij).
- Zmanjšana telesna zmogljivost (zaradi kroničnega pomanjkanja kisika v organizmu).
- Moten telesni razvoj pri mladih kadilcih (zaradi kroničnega pomanjkanja kisika).
- Nastajanje žilnih oblog in krvnih strdkov (posledica tega pa, so arterioskleroza, tromboza in embolija).
- Bolečine v mečih (zaradi pomanjkanja kisika).
- Angina pectoris.
- Srčna kap (infarkt).
- Trajne možganske okvare (zaradi prizadetosti ožilja in kroničnega pomanjkanja kisika).
- Možganska kap.
- Kronični bronhitis.
- Pljučni emfizem.
- Rak (na ustnicah, v ustni votlini, na pljučih, v grlu, požiralniku, želodcu, trebušni slinavki, črevesju, ledvicah, sečnem mehurju).
- Draženje želodčne sluznice in povečano izločanje želodčne kisline (zato težave z želodcem in prebavo).
- Razjeda (čir, ulkus) na želodcu.
- Razjeda na dvanajsterniku.
- Večja dovzetnost za različne okužbe (zaradi oslabiljenega imunskega sistema organizma, ki je posledica kroničnega pomanjkanja kisika).
- Povečano znojenje, mastna koža, mastni lasje.
- Prizadeta spolna moč pri moških (impotenca).
- Težja oploditev ženskega jajčeca (zaradi zmanjšanega števila gibljivih spermijev).
- Bolečje motnje ob menstruaciji, neplodnost, spontani splavi.
- S kajenjem nosečnice se zastruplja zarodek.
- Večja verjetnost vnetja zobne posteljice (paradontitis) in propadanja podpornega tkiva zob (paradontoza), pretirana obraba zob.

Kako globoko v žep po alkohol in tobak

- Motnje v delovanju čutil (oslabljeno zaznavanje okusa in vonja, vnete oči, solzenje, motnje v delovanju očesne šarenice, prizadeta ostrina vida, težje razpoznavanje barv).
- Koža se suši in hitreje stara.
- Nespečnost.
- Negativen vpliv na akne.
- Povečana razdražljivost kadičca, ki ostane brez cigaret.
- Glas izgublja čistost.

Poleg zdravstvenih težav pa je s kajenjem povezana še vrsta drugih neprijetnih učinkov. Gre za estetske, materialne in nekatere socialne vidike. Naj jih naštejemo nekaj:

- Rumeni prsti, rumeni zobje
- Smrdljiva obleka, smrdljivi lasje.
- Zasmrajeno stanovanje.
- Namesto cvetja »krasijo« mize smrdljivi pepelniki.
- Neprijeten okus v ustih; »smrdljiv« poljub sicer drage osebe.
- Bes nekadilcev, ki bo zagotovo iz dneva v dan bolj viden in njihove zahteve po čistem zraku bolj odločne.
- Zapravljanje denarja za drag, škodljiv in nepotreben luksuz. Vsak si sam lahko izračuna, kaj bi lahko kupil za denar, ki ga v enem letu spremeni v dim.

(Zbogom cigareta, Jernej Pečjak - Damjana Mohorko , 1995)

3.21 ALI SE LJUDJE PO PRENEHANJU KAJENJA RES ZREDIJO

Odgovor vas bo verjetno presenetil, kajti večina ljudi se nekoliko zredi, ko opusti cigareto.

Resnica o pridobivanju teže ima dobro in slabo stran. Slaba stran je, da ženske v povprečju pridobijo 4 kg, moški pa 3 (pri kadilcih, ki kadijo več kot deset let). Dobra plat pa je, da tudi nekadilci z leti pridobivajo telesno težo. Ugotovljeno je, da se človek vsakih osem let zredi za dober kilogram. Razlika med telesno težo, ki bi jo kadilci imeli, če nikoli ne bi kadili, in nekadilci, ni velika: znaša približno 1-2 kilograma. Kajenje namreč povzroči, da se telesna teža z leti ne povečuje. Mnogo boljše je pridobiti en kilogram vsakih osem let, kot po prenehanju kajenja pridobiti štiri kilograme, pa čeprav pomenijo samo vrnitev na težo, kot bi jo imeli, če nikoli ne bi posegli za cigareto. Dejansko se tako zredite manj, kot mislite, da se. Večina ljudi se samo vrne na svojo pravo telesno težo. (Zbogom cigareta, Jernej Pečjak - Damjana Mohorko , 1995)

3.22 KAJENJE IN MLADI

Nekateri otroci so že v maternici izpostavljeni tveganju za razvoj odvisnosti od nikotinom. Škodljive snovi iz tobačnega dima, ki ga vdihava nosečnica (bodisi da kadi ali se zadržuje v zakajenih prostorih), se namreč prek posteljice s krvjo prenašajo do zarodka v maternici in vplivajo nanj. Med drugim zavirajo rast, saj je dokazano, da imajo otroci kadilk nižjo porodno težo in višino.

Materino kajenje pomeni večplastno tveganje za potomce pred rojstvom in po njem. Dojenčki in majhni otroci, ki so izpostavljeni kajenju, imajo bolj pogosto bronhitis, pljučnico in vnetja ušes; poslabšajo se kronični respiratorni simptomi; pogosta je zmanjšana rast pljuč; tveganje za nenadno dojenčkovo smrt v zibelki se poveča. Izpostavljenost otrok neprostoovoljnemu kajenju lahko povzroči tudi bolezni srca in ožilja v odraslosti. Kajenje staršev tudi oblikovuje otrokovo obnašanje.

Kot že rečeno, je večina otrok ob rojstvu nekadilcev. V kadilce pa se lahko razvijejo. Razvoj poteka v štirih fazah in je odvisen od soigre treh skupin dejavnikov: otrok (biološka opremljenost, psihološki dejavniki, lastna aktivnost), okolje (družina, širše okolje) in tobak (kemijske in fizikalne lastnosti, simbolne lastnosti). Vsaka od štirih faz - priprava, iniciacija in eksperimentiranje, navajanje, vzdrževanje in odvisnost - ima svoje značilnosti. Če gledamo z vidika množičnosti, poteka proces razvoja od nekadilca do odvisnika od nikotina v obliki lijaka. Vsi otroci gredo skozi fazo priprave. Nekaj manj jih prižge prvo cigareto in tako prestopi mejo med neizkušenimi in izkušenimi. Manj jih vztraja in nadaljuje poskuse kajenja. Še manj je vztrajnih, ki odvadijo kajenje, in najmanj se jih zasvoji z nikotinom.

Medfazno prehajanje je odvisno od vrste dejavnikov. Med najpomembnejšimi so:

starši (njihovo (ne)kadilsko vedenje, stališča, pravila, odnos), mediji, vrstniki, dostopnost cigaret, zakonodaja, oglaševanje (neposredno, posredno), prepričanja v zvezi s kajenjem, samopodoba.

Zelo pomembno je, da otrok čim kasneje prestopi iz faze priprave v fazo iniciacije. Nikotin je namreč droga, ki zelo hitro zasvoji. Njegov delovanje je zelo podobno delovanju heroina. Mlajši ko je organizem, ko se sreča z nikotinom, hitreje ga bo zasvojil. Ali povedano drugače: po podatkih Centers for Disease Control and Prevention (CDC) je več kot 80% odraslih kadilcev začelo kaditi pred 18. letom in dotlej jih je že več kot polovica kadila redno vsak dan.

3.23 SVETOVNA KONFERENCA O TOBAKU IN ZDRAVJU

Svetovna zdravstvena organizacija je na svetovni konferenci o tobaku in zdravju v Parizu razkrila nekatera nova spoznanja glede kajenja. Ena izmed tragičnih ugotovitev je, da tobak pomori več ljudi kot najhujše epidemije. Po svetu je na leto tri milijone žrtev s kajenjem povezanih bolezni. Od 54 smrtnih žrtev (nesreče, bolezni, samomori) jih je kar 25 povezanih s tobakom. Kajenje vpliva na 17 vrst raka, število žrtev pa je med kadilci štirinajstkrat večje kot pri tistih, ki ne kadijo.

Ker je škodljivost kajenja znana vsem, so se udeleženci konference posvetili predvsem strategijam in ukrepom za omejevanje te razvade. Rak na pljučih je pri ženskah že spodrinil raka na dojki. Reklamiranje tobačnih izdelkov se iz razvitega zahoda seli na vzhod, saj tamkajšnjim proizvajalcem močno preprečujejo reklamiranje tobačnih izdelkov, medtem ko je vzhod z naglo uvedbo kapitalizma za te stvari še zelo odprt.

Zdravstvenim oblastem je uspelo v nekaterih državah z vztrajnimi kampanjami proti tobaku in reklamiranju tobačnih izdelkov kajenje močno omejiti. Programi odvajanja od kajenja, ki so jih začeli uvajati okoli leta 1960 v Veliki Britaniji in na Finskem, že dajejo spodbudne rezultate. Toda tobak ne streže po življenju le kadilcem, temveč tudi tistim, ki vdihujejo tobačni dim. Njihov davek je visok v ZDA je presegel 3000 smrti letno.

Med raziskavami, ki so jih pripravili za svetovni posvet o tobaku in zdravju, je najbolj nenavadna analiza socialnih posledic kajenja, ki jo je izdelal ekonomist Jean-Jacques Rosa s pariškega inštituta za politične študije, po kateri kadilec družbe ne stane niti prebite pare, temveč ji prinaša celo finančni dobiček. Smrt zaradi bolezni, ki jih povzroča rak, namreč zmanjšuje izdatke za pokojnine, davek od prodaje tobaka pa je upoštevanja vredna postavka državnih proračunov, tako da se je čisti davčni prispevek kadilcev v Franciji vzel na 18,45 milijard frankov letno. (Zbogom cigareta, Jernej Pečjak-Damjana Mohorko, 1995)

3.24 KAKO POTEKA ZDRAVLJENJE ODVISNOSTI OD ALKOHOLA

Odvisnost ponavadi prizadene vse družinske člane, zato je smiselno, da se v proces zdravljenja vključijo vsi. Programi zdravljenja se sicer razlikujejo, vendar vsi temeljijo na abstinenci, to je popolnem prenehanju uživanja alkohola in drugih psihoaktivnih snovi. Zdravljenje poteka v skupinah, ki so organizirane v bolnišnicah, ambulantah in tudi drugih ustanovah. Vsi družinski člani morajo spoznati bolezen (se o njej učiti) in si prizadevati za pozitivne spremembe v lastnem življenju.

Zdravljenje je dolgotrajno in traja več let. V času zdravljenja ali po njem se bolezen včasih povrne (temu pravimo recidiv). V takih primerih je treba zdravljenje ponoviti in temeljito poiskati vzroke za recidiv. Nekateri ljudje, odvisno od alkohola, so postali abstinenti brez zdravljenja. Nekaterim je to uspelo v skupinah anonimnih alkoholikov ali v drugih skupinah za medsebojno pomoč.

3.25 KJE LAHKO DOBIMO STROKOVNO POMOČ

Odvisni naj se oglasijo pri svojem zdravniku, ki bo po opravljenih pregledih povedal, ali gre za odvisnost, in svetoval glede nadaljnjega življenja. Družinski člani, ki živijo z odvisnim, se prav tako lahko posvetijo s svojim zdravnikom, obiščejo svetovalce na centrih za socialno delo ali drugih ustanovah.

Naslove in telefonske številke lahko dobite na šoli ali pa jih poiščite v časopisih in revijah.

- PSIHIATRIČNA KLINIKA LJUBLJANA
- MLADINSKI CENTER BREŽICE
- USTANOVA ODSEV SE SLIŠI LJUBLJANA
- DRUŠTVO PROJEKT ČLOVEK
- SOCIALNO-ANDRAGOŠKI SISTEM ZDRAVLJENJA IN UREJANJA
- ALKOHOLIKOV, DRUGIH ODVISNIKOV IN DRUGIH LJUDI V STISKI
- CENTER ZA PREPREČEVANJE ODVISNOSTI MARIBOR
- ZAVOD PELIKAN-KARITAS
- CENTER ZA POMOČ MLADIM LJUBLJANA
- CENTER ZA SOCIALNO DELO CELJE
- ZAVOD ZA ZDRAVSTVENO VARSTVO CELJE

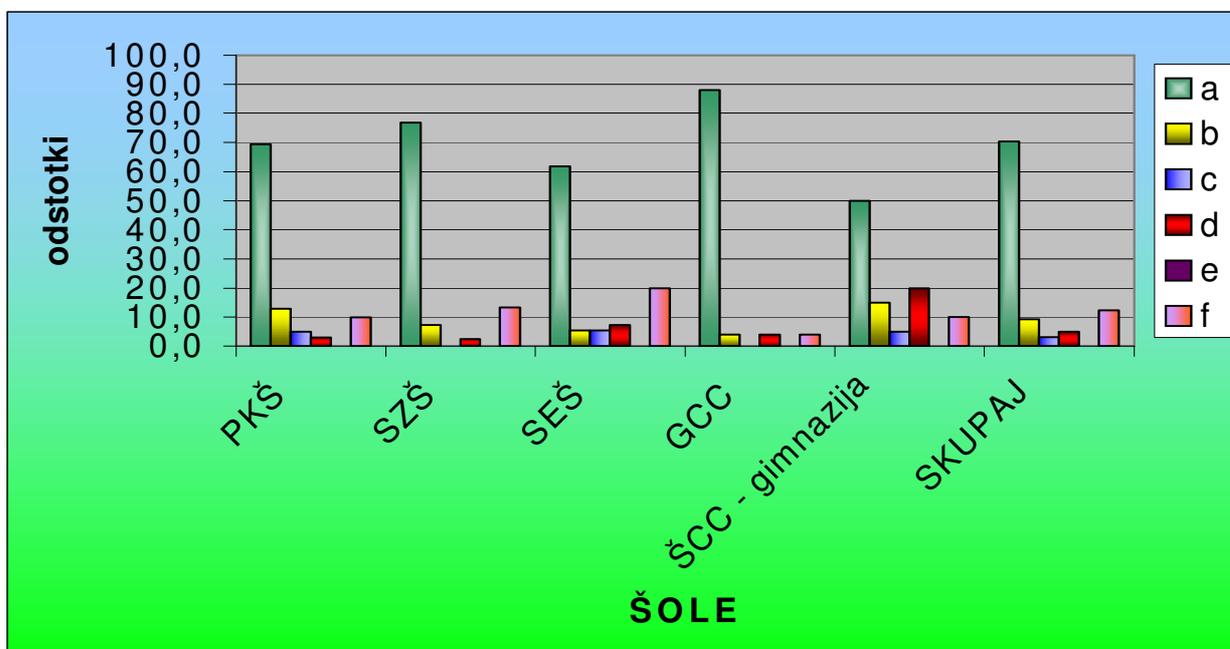
4. EMPIRIČNI DEL

4.1 REZULTATI RAZISKAVE IN NJIHOVA INTERPRETACIJA

1. Ali poznaš pojem alkoholizem?

- a) da
- b) ne

	PKŠ		SZŠ		SEŠ		GCC		ŠCC		SKUPAJ	
	število	%										
A	98	92,5	85	97,7	50	76,9	49	92,5	15	65,2	297	88,9
B	8	7,5	2	2,3	15	23,1	4	7,5	8	34,8	37	11,1
Skupaj	106		87		65		53		23		334	100,0

Graf št. 1

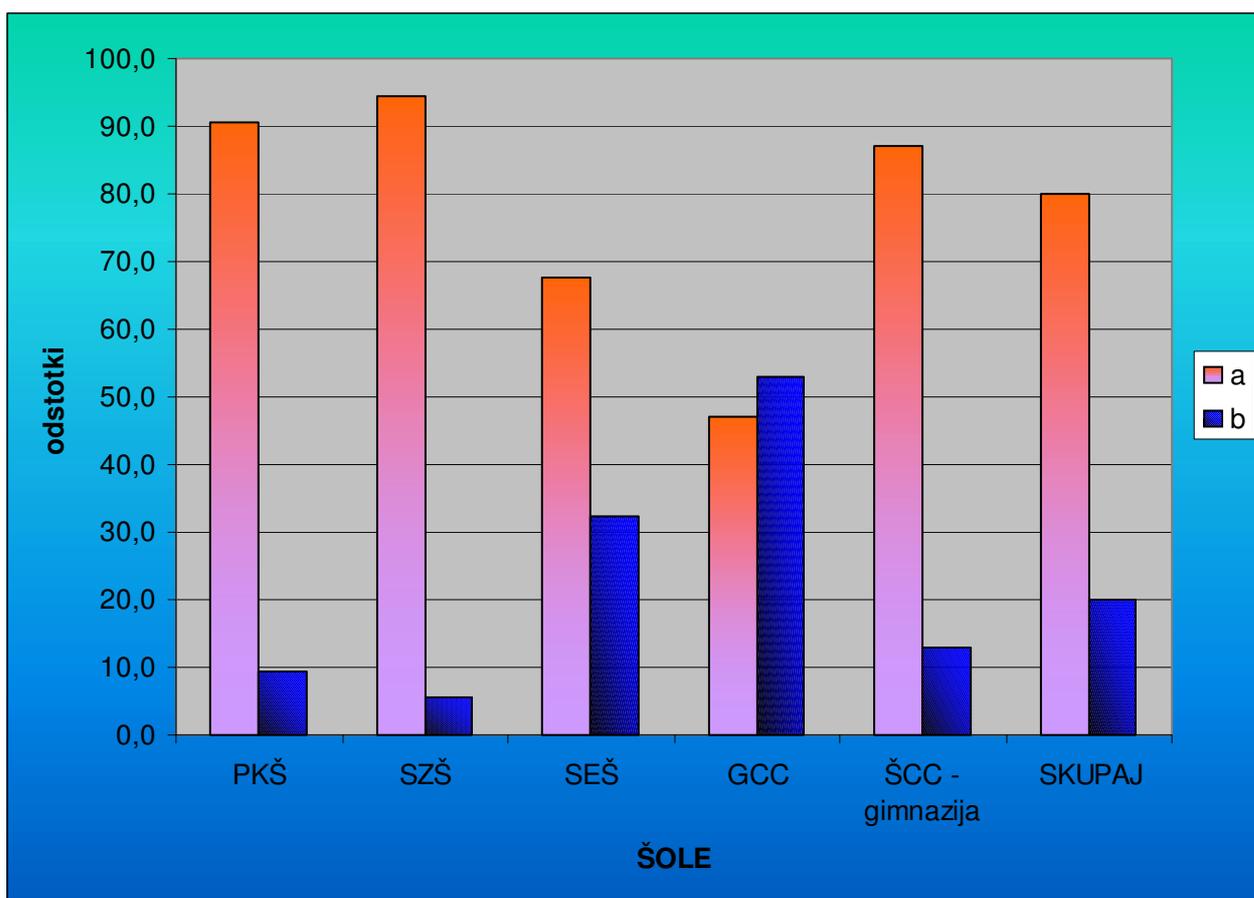
Podatki, pridobljeni z analizo odgovorov na to vprašanje, kažejo, da 88,9 % anketiranih dijakov na določenih celjskih šolah pozna pojem alkoholizem. Na Poslovno-Komercialni šoli pozna pojem alkoholizem 92,5 % anketiranih dijakov, na Srednji zdravstveni šoli pozna 97,7 % dijakov, na Srednji ekonomski šoli pozna ta pojem 76,9 % dijakov, na Gimnaziji Celje center pozna 92,5 % dijakov, na Šolskem centru Celje pa si pravilno razlaga ta pojem 65,2 % dijakov.

Kako globoko v žep po alkohol in tobak

2. Si že bil kdaj v vinjenem stanju?

- a) da
- b) ne

	PKŠ		SZŠ		SEŠ		GCC		ŠCC		SKUPAJ	
	število	%										
A	96	90,6	82	94,3	44	67,7	25	47,2	20	87,0	267	79,8
B	10	9,4	5	5,7	21	32,3	28	52,8	3	13,0	67	20,2
Skupaj	106		87		65		53		23		334	100,0

Graf št. 2

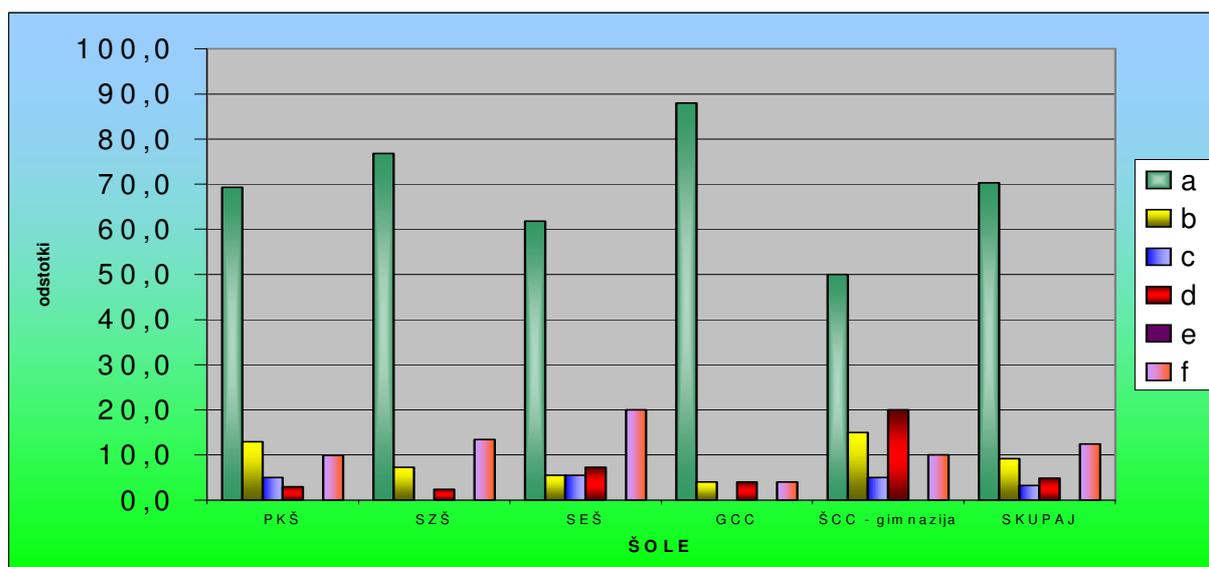
Analiza odgovorov na drugo vprašanje kaže, da je 79,8 % dijakov že bilo v vinjenem stanju. Na Poslovno-komercialni šoli je že bilo v vinjenem stanju 90,6 % dijakov, na Srednji zdravstveni šoli 94,3 % dijakov, na Srednji ekonomski šoli 67,7 % dijakov, na Gimnaziji Celje center 47,2 % dijakov in na Šolskem centru Celje 87,0 % dijakov.

Kako globoko v žep po alkohol in tobak

3. Zakaj posegaš po alkohol?

- predvsem za zabavo
- zaradi vpliva družba
- zaradi okolice
- zaradi zadovoljstva
- zaradi občutka odraslosti
- drugo

	PKŠ		SZŠ		SEŠ		GCC		ŠCC		SKUPAJ	
	število	%										
A	68	70,8	63	76,8	28	63,6	22	88,0	10	50,0	191	71,5
B	13	13,5	6	7,3	3	6,8	1	4,0	3	15,0	26	9,7
C	5	5,2	0	0	2	4,5	0	0,0	1	5,0	8	3
D	2	2,1	2	2,4	3	6,8	1	4,0	4	20,0	12	4,5
E	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0,0	0	0
F	8	8,3	11	13,4	8	18,2	1	4,0	2	10,0	30	11,2
Skupaj	96		82		44		25		20		267	100

Graf št. 3

Iz rezultatov je razvidno, da 71,5 % dijakov v celjski regiji uživa alkohol predvsem za zabavo, 11,2 % zaradi drugih razlogov, 9,7 % uživa alkohol zaradi vpliva družbe, 4,5 % ga uživa zaradi zadovoljstva, 3,0 % zaradi okolice, nihče med anketiranimi dijaki pa ne uživa alkohola zaradi občutka odraslosti.

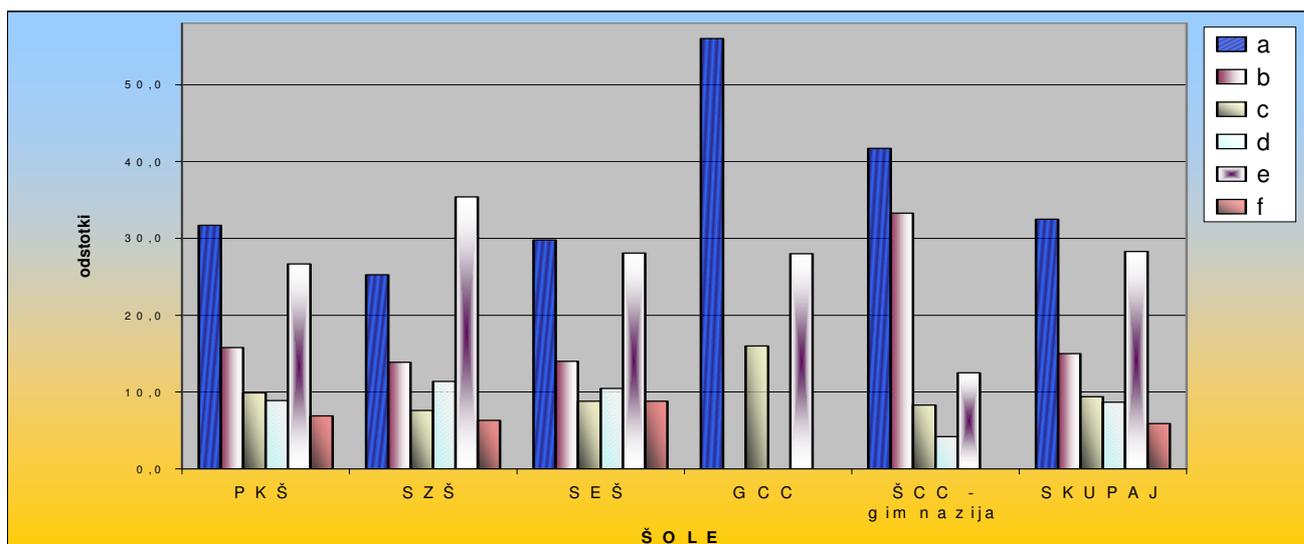
Na Gimnaziji Celej center uživa alkohol predvsem za zabavo kar 88,0 %, na Srednji zdravstveni šoli uživa alkohol zaradi zabave 76,8 %, sledi Poslovno-Komercialna šola s 70,8 %, na Srednji ekonomski šoli zaradi enakega razloga uživa alkohol 63,6 %, najmanj pa uživa alkohol zaradi zabave na Šolskem centru Celje, in sicer 50,0 %.

Kako globoko v žep po alkohol in tobak

4. Katere alkoholne pijače najpogosteje uživaš?

- a) pivo
- b) vino
- c) žgane pijače
- d) brezalkoholne pijače z dodatki žganih pijač
- e) trendne pijače
- f) drugo

	PKŠ		SZŠ		SEŠ		GCC		ŠCC		SKUPAJ	
	Število	%	število	%	število	%	število	%	število	%	število	%
A	33	34,4	23	28	14	31,8	14	56,0	9	45	93	34,8
B	14	14,6	11	13,4	7	15,9	0	0,0	6	30	38	14,2
C	8	8,3	6	7,3	4	9,1	4	16,0	2	10	24	9
D	9	9,4	9	11	5	11,4	0	0,0	1	5	24	9
E	25	26	28	34,1	12	27,3	7	28,0	2	10	74	27,7
F	7	7,3	5	6,1	2	4,5	0	0,0	0	0	14	5,2
Skupaj	96		82		44		25		20		267	100

Graf št. 4

Na vprašanje, katere alkoholne pijače najpogosteje uživaš, so dijaki odgovorili, da najraje uživajo pivo - 34,8 %, na drugem mestu so trendne pijače s 27,7%, 14,2 % uživa vino, 9,0 % dijakov pa uživa žgane pijače in enak odstotek brezalkoholne pijače z dodatki žganih pijač, 5,2% dijakov pa uživa ostale alkoholne pijače.

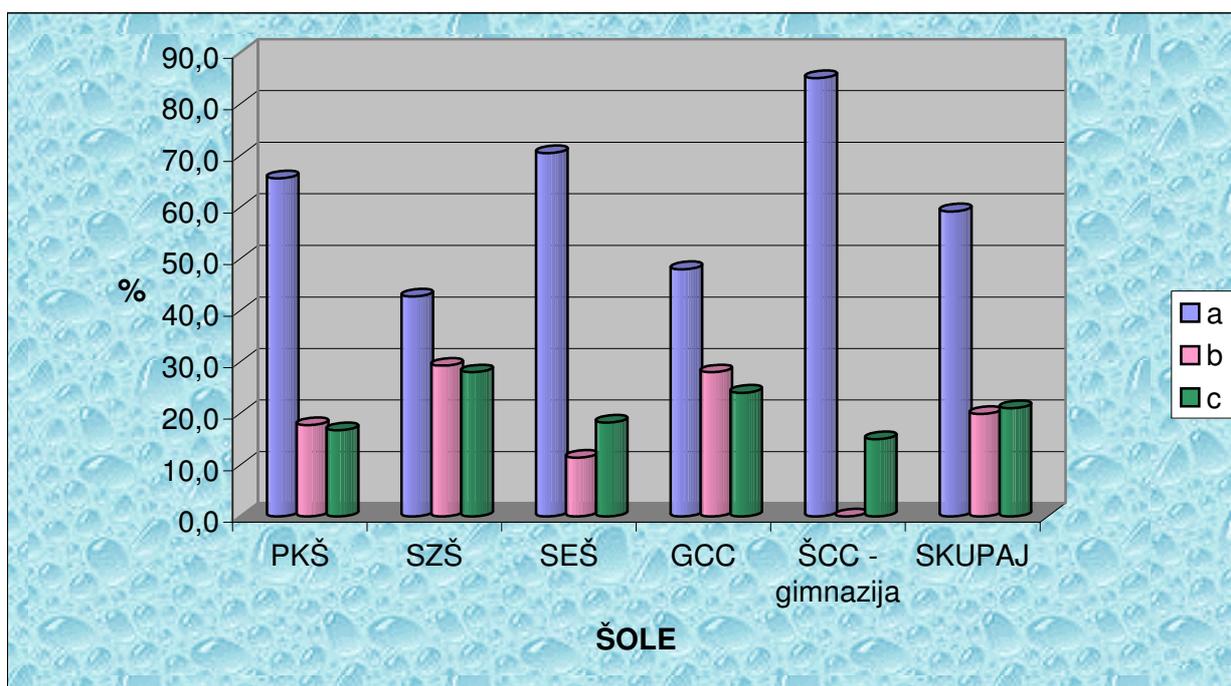
Največ piva popijejo na Gimnaziji Celje center, in sicer 56,0 %, sledi Šolski center Celje z 45,0%, na Poslovno-Komercialni šoli uživa pivo 34,4 %, na Srednje zdravstveni šoli pa 28,0 %.

Od vseh petih anketiranih šol jih samo na Srednji zdravstveni šoli dijaki uživajo več trendnih pijač kot piva, na vseh ostalih šolah pa dijaki največ popijejo piva.

5. Ali starši vedo, da uživaš alkoholne pijače?

- a) da
- b) ne
- c) ne vem

	PKŠ		SZŠ		SEŠ		GCC		ŠCC		SKUPAJ	
	število	%	število	%	število	%	Število	%	število	%	Število	%
A	63	65,6	35	42,7	31	70,5	12	48	17	85,0	158	59,2
B	17	17,7	24	29,3	5	11,4	7	28	0	0,0	53	19,9
C	16	16,7	23	28	8	18,2	6	24	3	15,0	56	21,0
Skupaj	96		82		44		25		20		267	100,0

Graf št. 5

Analiza odgovora na vprašanje, ali starši vedo, da njihovi otroci uživajo alkohol, kažejo, na naslednje rezultate: 59,2 % staršev ve, da njihovi otroci uživajo alkohol, 19,9 % staršev s tem ni seznanjenih, 21,0 % dijakov pa ne ve ali starši vedo, da uživajo alkoholne pijače.

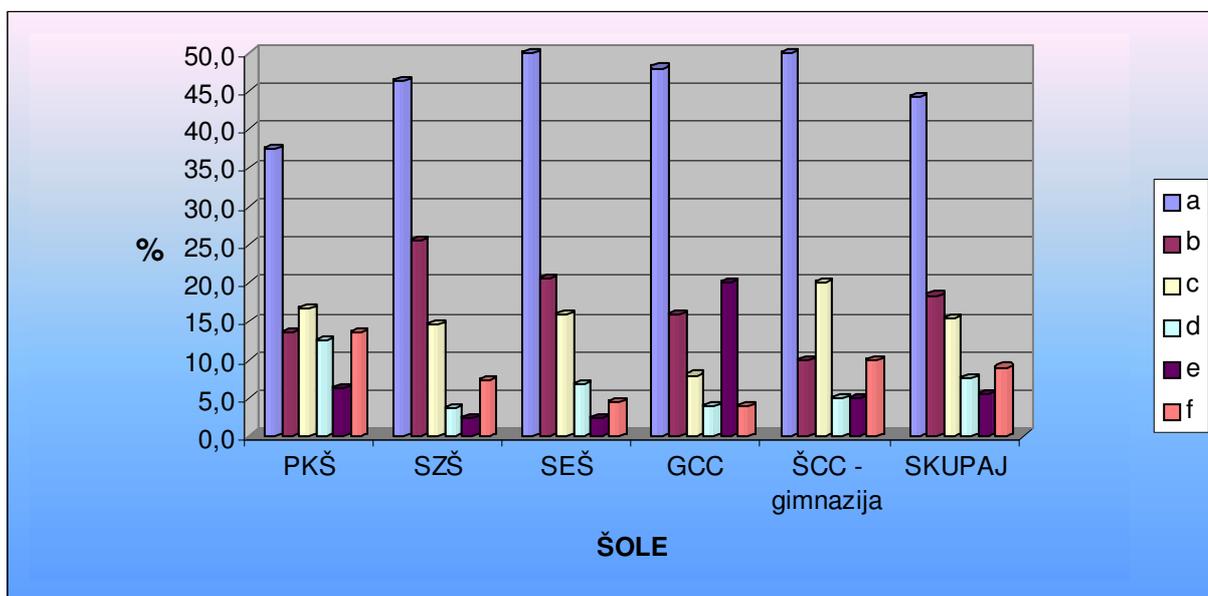
Iz rezultatov je še razvidno, da največ staršev otrok, ki obiskujejo Šolski center Celje, ve, da njihovi uživajo alkohol (85,0 %), sledi Srednja ekonomska šola s 70,5 %, na Poslovno-Komercialni šoli 65,6 % staršev ve za uživanje alkohola svojih otrok, Gimnazija Celje center je s 48,0 % na predzadnjem mestu, najmanj staršev pa je seznanjenih z uživanjem alkohola svojih otrok na Srednji zdravstveni šoli.

Kako globoko v žep po alkohol in tobak

6. Kolikšna so tvoja mesečno razpoložljiva sredstva?

- a) do 10.000 sit
- b) od 10.000 sit do 15.000 sit
- c) od 15.000 sit do 20.000 sit
- d) od 20.000 sit do 25.000 sit
- e) od 25.000 sit do 30.000 sit
- f) nad 30.000 sit

	PKŠ		SZŠ		SEŠ		GCC		ŠCC		SKUPAJ	
	število	%										
A	36	37,5	38	46,3	22	50,0	12	48,0	10	50,0	118	44,2
B	13	13,5	21	25,6	9	20,5	4	16,0	2	10,0	49	18,4
C	16	16,7	12	14,6	7	15,9	2	8,0	4	20,0	41	15,4
D	12	12,5	3	3,7	3	6,8	1	4,0	1	5,0	20	7,5
E	6	6,3	2	2,4	1	2,3	5	20,0	1	5,0	15	5,6
F	13	13,5	6	7,3	2	4,5	1	4,0	2	10,0	24	9,0
Skupaj	96		82		44		25		20		267	100,0

Graf št. 6

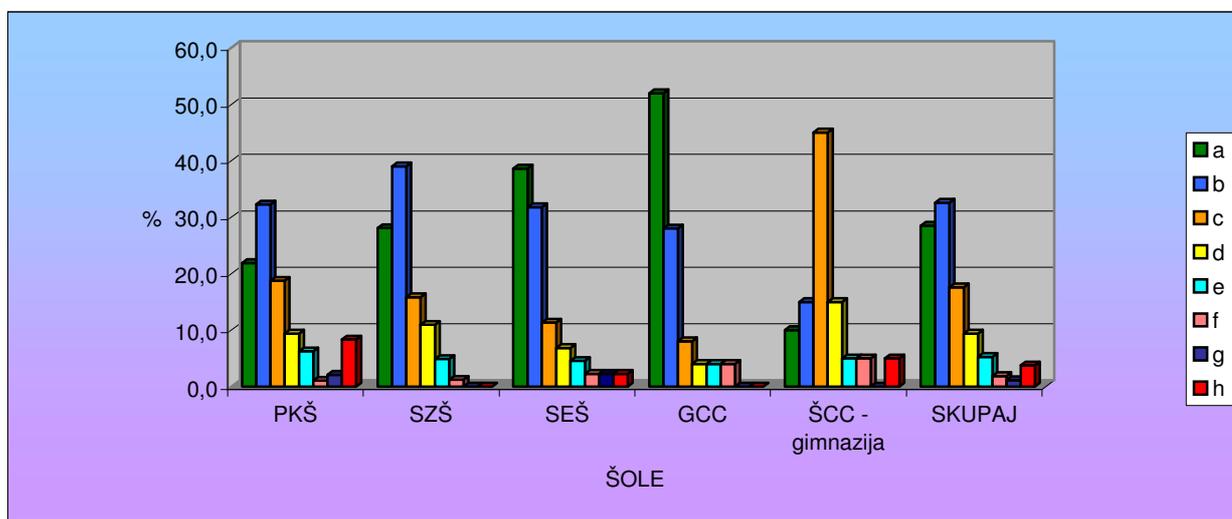
Iz rezultatov je razvidno, da ima 44,2 % anketiranih dijakov 10.000 sit mesečno razpoložljivih sredstev, 18,4 % od 10.000 sit do 15.000 sit, 15,4 % 15.000 do 20.000 sit, 9,0 % nad 30.000 sit, 7,5 % od 20.000 do 25.000 sit in 5,6 % anketirancev od 25.000 sit do 30.000 sit mesečno razpoložljivih sredstev.

Kako globoko v žep po alkohol in tobak

7. Koliko porabiš na teden za alkoholne pijače?

- a) nič
- b) do 1.000 sit
- c) od 1.000 sit do 2.000 sit
- d) od 2.000 sit do 3.000 sit
- e) od 3.000 sit do 4.000 sit
- f) od 4.000 sit do 5.000 sit
- g) od 5.000 sit do 6.000 sit
- h) nad 6.000 sit

	PKŠ		SZŠ		SEŠ		GCC		ŠCC		SKUPAJ	
	število	%										
A	21	21,9	23	28,0	17	38,6	13	52,0	2	10,0	76	28,5
B	31	32,3	32	39,0	14	31,8	7	28,0	3	15,0	87	32,6
C	18	18,8	13	15,9	5	11,4	2	8,0	9	45,0	47	17,6
D	9	9,4	9	11,0	3	6,8	1	4,0	3	15,0	25	9,4
E	6	6,3	4	4,9	2	4,5	1	4,0	1	5,0	14	5,2
F	1	1,0	1	1,2	1	2,3	1	4,0	1	5,0	5	1,9
G	2	2,1	0	0,0	1	2,3	0	0,0	0	0,0	3	1,1
H	8	8,3	0	0,0	1	2,3	0	0,0	1	5,0	10	3,7
Skupaj	96		82		44		25		20		267	100,0

Graf št. 7

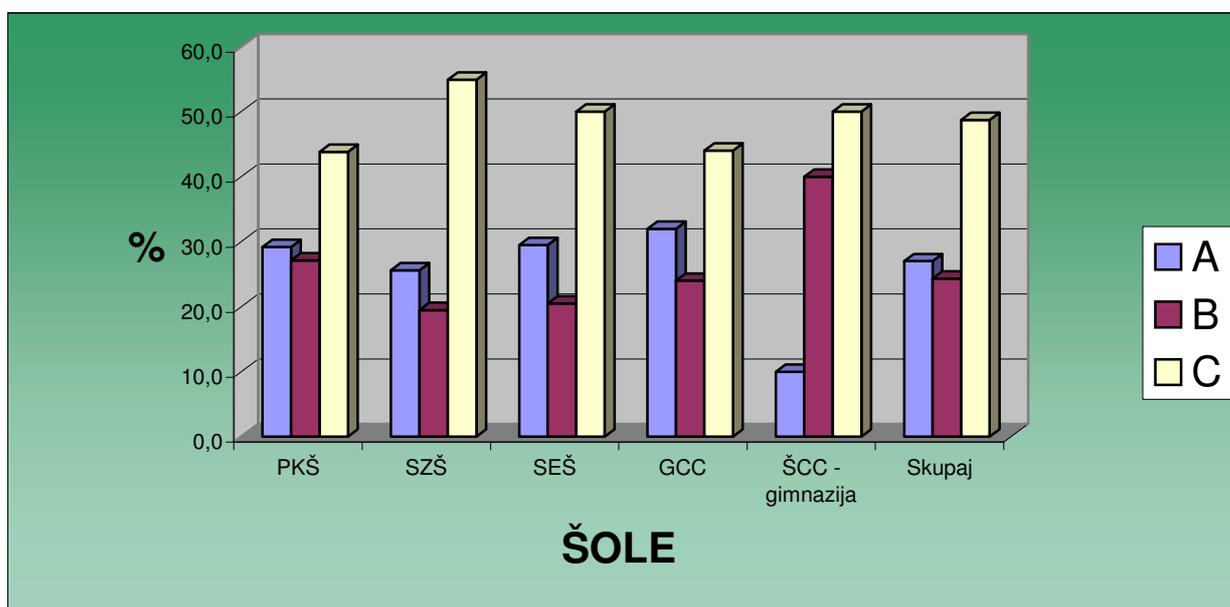
Analiza odgovorov na vprašanje, koliko porabijo na teden za alkoholne pijače, je pokazala, da 32,6 % dijakov porabi za alkoholne pijače do 1.000 sit na teden, 28,5 % ne porabi za alkohol nič, 17,6 % porabi od 1.000 sit do 2.000 sit, 9,4 % od 2.000 sit do 3.000 sit, 5,2 % od 3.000 sit do 4.000 sit, 3,7 % več kot 6.000 sit, 1,9 % od 4.000 sit do 5.000 sit in 1,1 % od 5.000 sit do 6.000 sit. Največ dijakov porabi tedensko do 1.000 sit za alkoholne pijače.

Kako globoko v žep po alkohol in tobak

8. Ali cena vpliva na to, katero vrsto alkoholne pijače boš kupil?

- a) da
- b) ne
- c) včasih

	PKŠ		SZŠ		SEŠ		GCC		ŠCC		SKUPAJ	
	število	%										
A	28	29,2	21	25,6	13	29,5	8	32,0	2	10,0	72	27,0
B	26	27,0	16	19,5	9	20,5	6	24,0	8	40,0	65	24,3
C	42	43,8	45	54,9	22	50,0	11	44,0	10	50,0	130	48,7
Skupaj	96		82		44		25		20		267	100,0

Graf št. 8

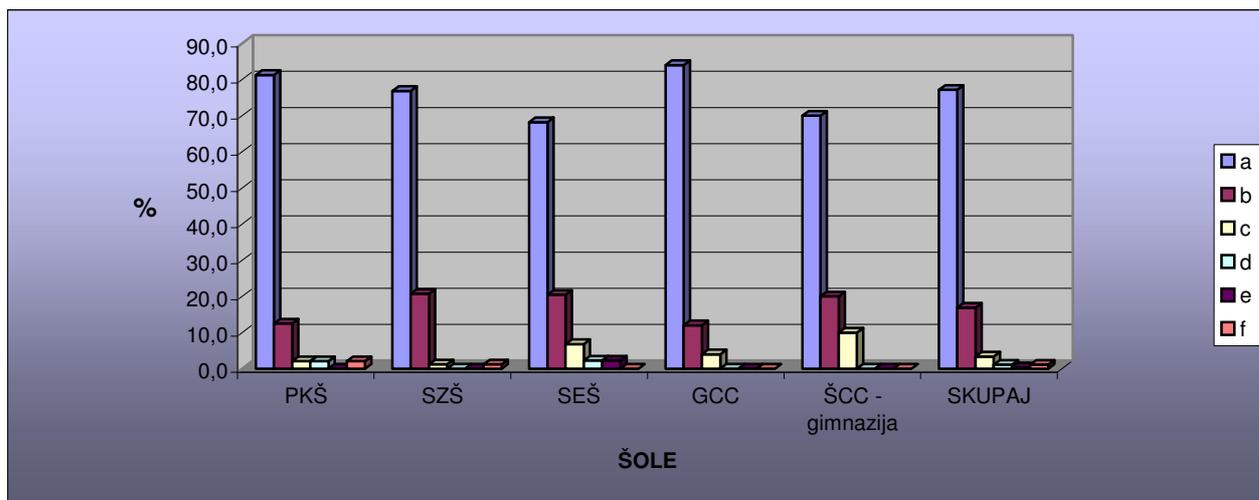
Iz grafa je razvidno, da na 48,7 % anketiranih dijakov vpliva cena samo občasno, na 27,0 % dijakov ima cena pri nakupu alkoholnih pijač pomemben vpliv in na 24,3 % dijakov cena alkoholnih pijač nima nikakršnega vpliva.

Kako globoko v žep po alkohol in tobak

9. Kolikokrat tedensko potrošiš denar, ki je namenjen malici, za nakup alkoholnih pijač?

- a) nikoli
- b) enkrat tedensko
- c) dvakrat tedensko
- d) trikrat tedensko
- e) štirikrat tedensko
- f) petkrat tedensko

	PKŠ		SZŠ		SEŠ		GCC		ŠCC		SKUPAJ	
	število	%										
A	78	81,3	63	76,8	30	68,2	21	84,0	14	70,0	206	77,2
B	12	12,5	17	20,7	9	20,5	3	12,0	4	20,0	45	16,9
C	2	2,1	1	1,2	3	6,8	1	4,0	2	10,0	9	3,4
D	2	2,1	0	0,0	1	2,3	0	0,0	0	0,0	3	1,1
E	0	0,0	0	0,0	1	2,3	0	0,0	0	0,0	1	0,4
F	2	2,1	1	1,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0	3	1,1
Skupaj	96		82		44		25		20		267	100,0

Graf št. 9

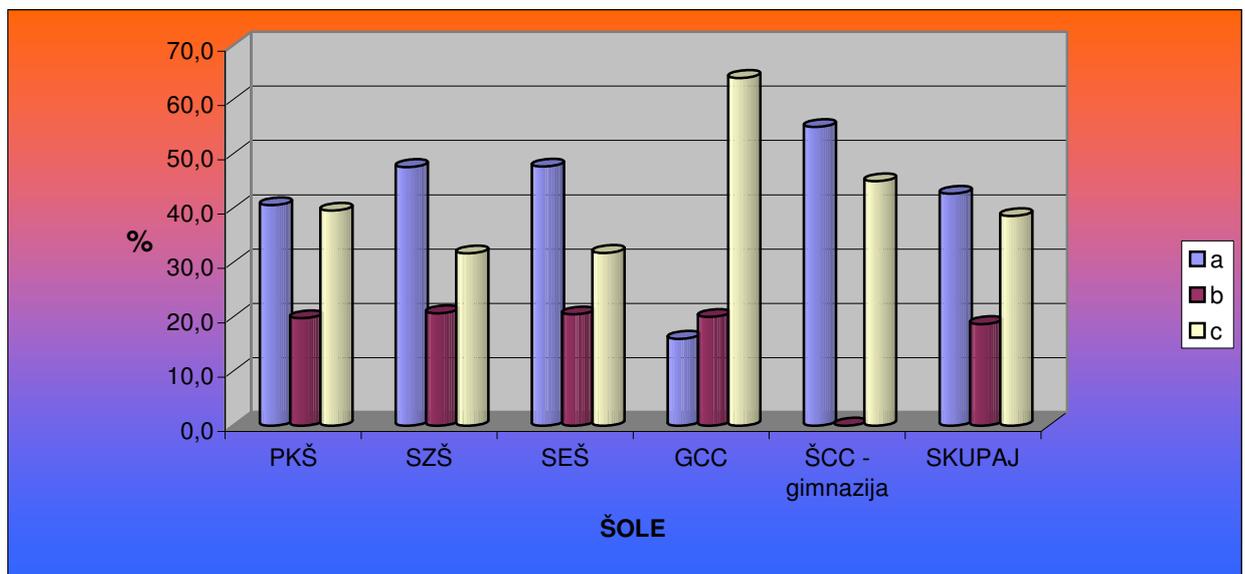
Iz rezultatov je razvidno, da 77,2 % anketiranih dijakov nikoli ne potroši denarja, ki je namenjen malici, za nakup alkoholnih pijač, 16,9 % dijakov naredi to enkrat tedensko, 3,4 % dijakov dvakrat tedensko, 1,1 % dijakov trikrat tedensko, prav tako 1,1 % dijakov petkrat tedensko in 0,4 % dijakov štirikrat tedensko.

Kako globoko v žep po alkohol in tobak

10. Ali lahko kljub temu da si mladoleten, kupiš alkoholne pijače?

- a) da
- b) ne
- c) samo v določenih trgovinah in gostilnah

	PKŠ		SZŠ		SEŠ		GCC		ŠCC		SKUPAJ	
	število	%										
A	39	40,6	39	47,6	21	47,7	4	16,0	11	55,0	114	42,7
B	19	19,8	17	20,7	9	20,5	5	20,0	0	0,0	50	18,7
C	38	39,6	26	31,7	14	31,8	16	64,0	9	45,0	103	38,6
Skupaj	96		82		44		25		20		267	100,0

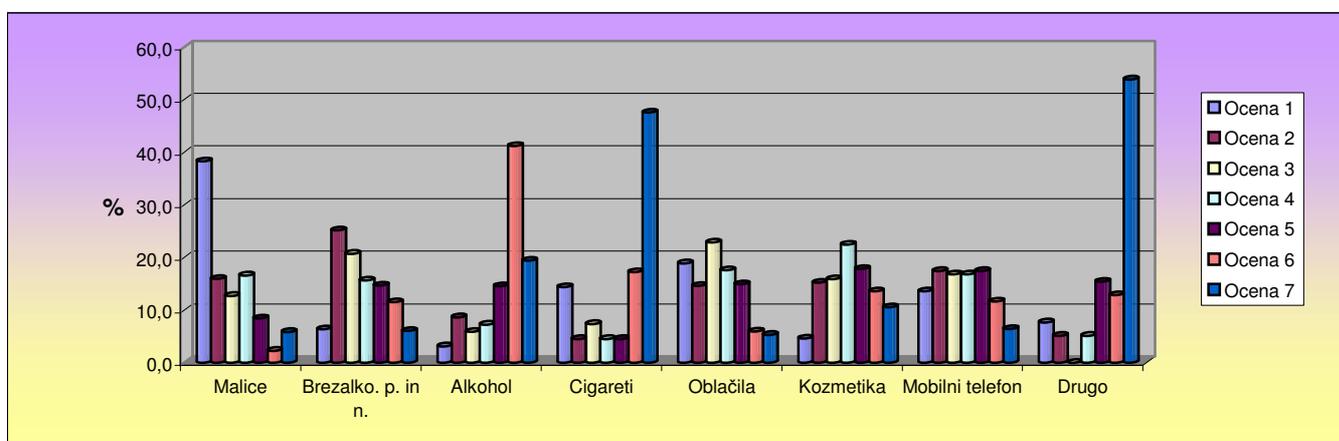
Graf št. 10

Analiza odgovorov kaže, da 42,7 % anketiranih dijakov kljub temu da so mladoletni, lahko kupi alkoholne pijače, 38,6 % samo v določenih trgovinah in samo 18,7 % dijakov zaradi mladoletnosti ne more kupiti alkoholnih pijač.

Kako globoko v žep po alkohol in tobak

11. Zakaj porabiš mesečna razpoložljiva sredstva? (Razvrsti jih od 1-7 glede na količino denarja, ki ga porabiš za posamezno dobrino)

OCENA	1	2	3	4	5	6	7
Malice	118	49	39	51	26	7	18
Brezalkoholne pijače in napitki	20	79	65	49	46	36	19
Alkohol	9	25	17	21	42	119	56
Cigareti	35	11	18	11	11	42	116
Oblačila	57	44	69	53	45	18	16
Kozmetika	14	46	48	68	54	41	32
Mobilni telefon	42	54	52	52	54	36	20
Drugo	3	2	0	2	6	5	21

Graf št. 11

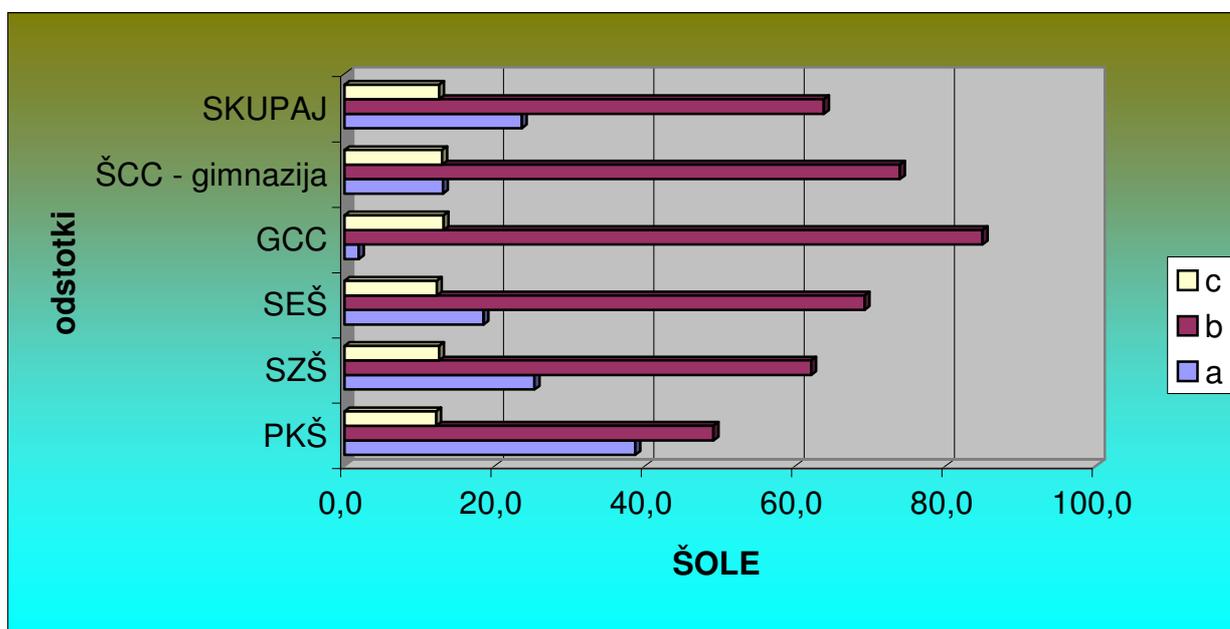
39,6 % anketiranih dijakov nameni največ denarja malici, 25,5 % ga porabi za brezalkoholne pijače, dijakov nameni največ denar za nakup oblačil, četrto mesto zaseda kozmetika z 22,1 %, na petem mestu je poraba denarja za mobilne telefone z 19,0 % dijakov, nato sledi poraba denarja za alkohol z 15,6 % dijakov in na zadnjem mestu je poraba denarja za cigarete z 5,1 % dijakov, najmanj dijakov pa porabi denar za druge možnosti.

Kako globoko v žep po alkohol in tobak

12. Ali kadiš?

- a) da
- b) ne
- c) občasno

	PKŠ		SZŠ		SEŠ		GCC		ŠCC		SKUPAJ	
	število	%										
A	41	38,7	22	25,3	12	18,5	1	1,9	3	13,1	79	23,6
B	52	49,1	54	62,1	45	69,2	45	84,9	17	73,9	213	63,8
C	13	12,2	11	12,6	8	12,3	7	13,2	3	13,0	42	12,6
Skupaj	106		87		65		53		23		334	100,0

Graf št. 12

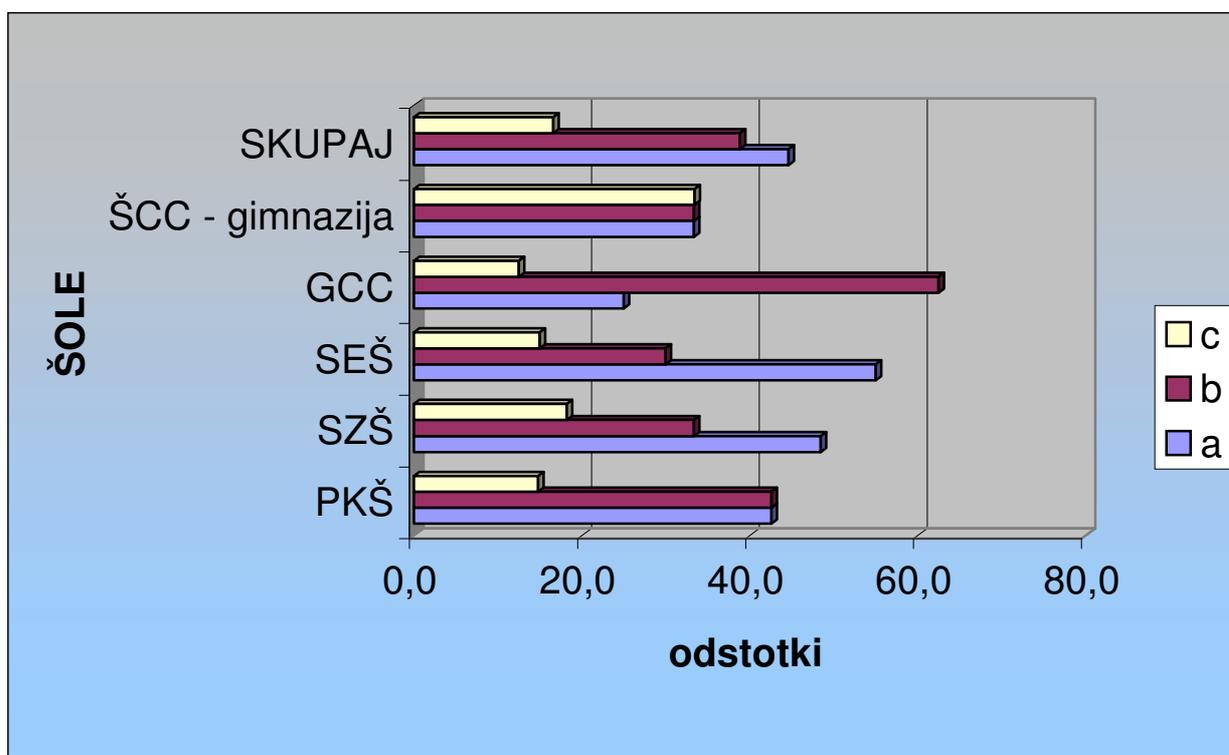
Analiza odgovorov na 13. vprašanje kaže da, 63,6 % anketiranih dijakov ne kadi, 23,6 % jih kadi in 12,6 % dijakov kadi samo občasno. Večina anketiranih dijakov ne kadi, in sicer na Gimnaziji Celje center 84,9 %, na Šolskem centru Celje 73,9 %, na Srednji ekonomski šoli 69,2 %, na Srednji zdravstveni šoli 62,1 % in na Poslovno-komercialni šoli 49,1 %.

Kako globoko v žep po alkohol in tobak

13. Ali tvoji starši vedo, da kadiš?

- a) da
- b) ne
- c) ne vem

	PKŠ		SZŠ		SEŠ		GCC		ŠCC		SKUPAJ	
	število	%										
A	23	42,6	16	48,5	11	55,0	2	25,0	2	33,3	54	44,6
B	23	42,6	11	33,3	6	30,0	5	62,5	2	33,3	47	38,8
C	8	14,8	6	18,2	3	15,0	1	12,5	2	33,4	20	16,6
Skupaj	54		33		20		8		6		121	100,0

Graf št. 13

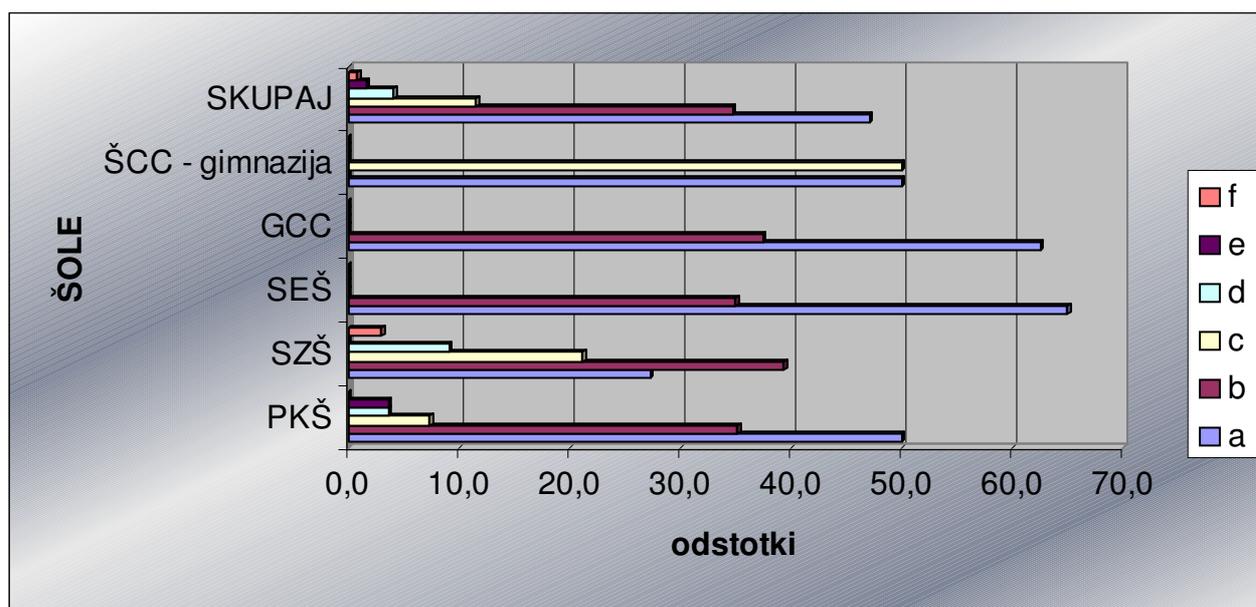
Iz rezultatov je razvidno, da 44,6 % staršev anketiranih dijakov ve, da kadijo, 38,8 % staršev ne ve in 16,6 % dijakov ne ve, ali njihovi starši vedo, da kadijo.

Kako globoko v žep po alkohol in tobak

14. Kdaj si začel kaditi?

- a) že v osnovni šoli
- b) v 1. letniku
- c) v 2. letniku
- d) v 3. letniku
- e) v 4. letniku
- f) po končani srednji ali poklicni šoli

	PKŠ		SZŠ		SEŠ		GCC		ŠCC		SKUPAJ	
	število	%										
A	27	50,0	9	27,3	13	65,0	5	62,5	3	50,0	57	47,1
B	19	35,2	13	39,4	7	35,0	3	37,5	0	0,0	42	34,7
C	4	7,4	7	21,2	0	0,0	0	0,0	3	50,0	14	11,6
D	2	3,7	3	9,1	0	0,0	0	0,0	0	0,0	5	4,1
E	2	3,7	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	1,7
F	0	0,0	1	3,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	0,8
Skupaj	54		33		20		8		6		121	100,0

Graf št. 14

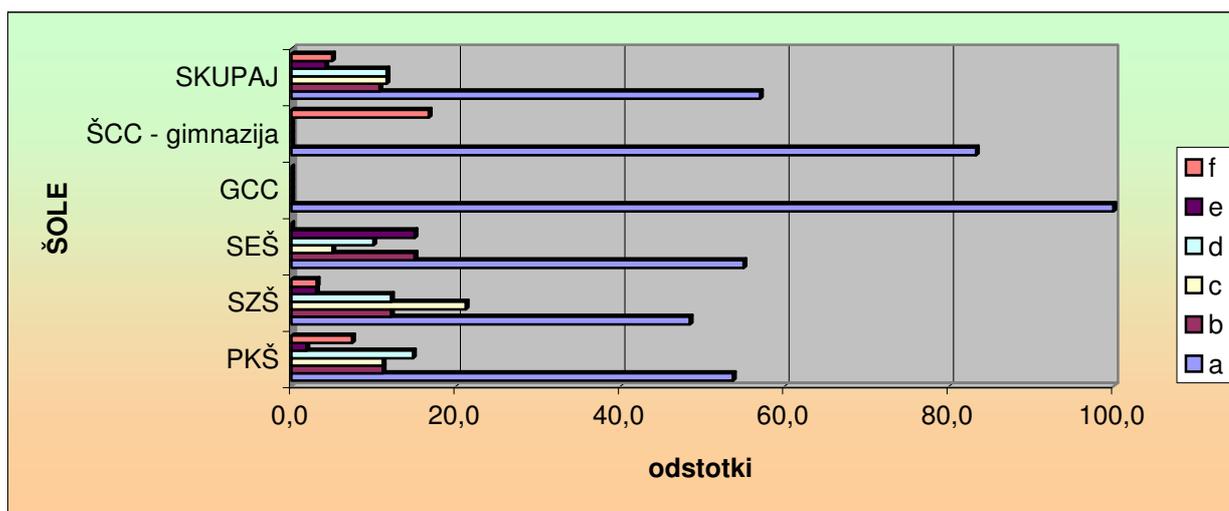
Največ dijakov (47,1 %) je začelo kaditi že v osnovni šoli, 34,7 % dijakov v 1. letniku, 11,6 % v drugem letniku, 4,1 % v tretjem letniku, 1,7 % v 4. letniku in le 0,8 % po končani srednji ali poklicni šoli.

Največ dijakov je začelo kaditi že v osnovni šoli na Srednji ekonomski šoli (65 %), sledi Gimnazija Celje center (52,5 %), naslednje mesto si delita Poslovno-Komercialna šola in Šolski center Celje s 50% in zadnje mesto zaseda Srednja zdravstvena šola s 27,3 %.

15. Kolikokrat tedensko potrošiš denar, ki je namenjen malici, za nakup cigaret?

- a) nikoli
- b) enkrat tedensko
- c) dvakrat tedensko
- d) trikrat tedensko
- e) štirikrat tedensko
- f) petkrat tedensko

	PKŠ		SZŠ		SEŠ		GCC		ŠCC		SKUPAJ	
	število	%	število	%	število	%	število	%	število	%	število	%
A	29	53,7	16	48,5	11	55,0	8	100,0	5	83,3	69	57,0
B	6	11,1	4	12,1	3	15,0	0	0,0	0	0,0	13	10,7
C	6	11,1	7	21,2	1	5,0	0	0,0	0	0,0	14	11,6
D	8	14,8	4	12,1	2	10,0	0	0,0	0	0,0	14	11,6
E	1	1,9	1	3,0	3	15,0	0	0,0	0	0,0	5	4,1
F	4	7,4	1	3,1	0	0,0	0	0,0	1	16,7	6	5,0
Skupaj	54		33		20		8		6		121	100,0

Graf št. 15

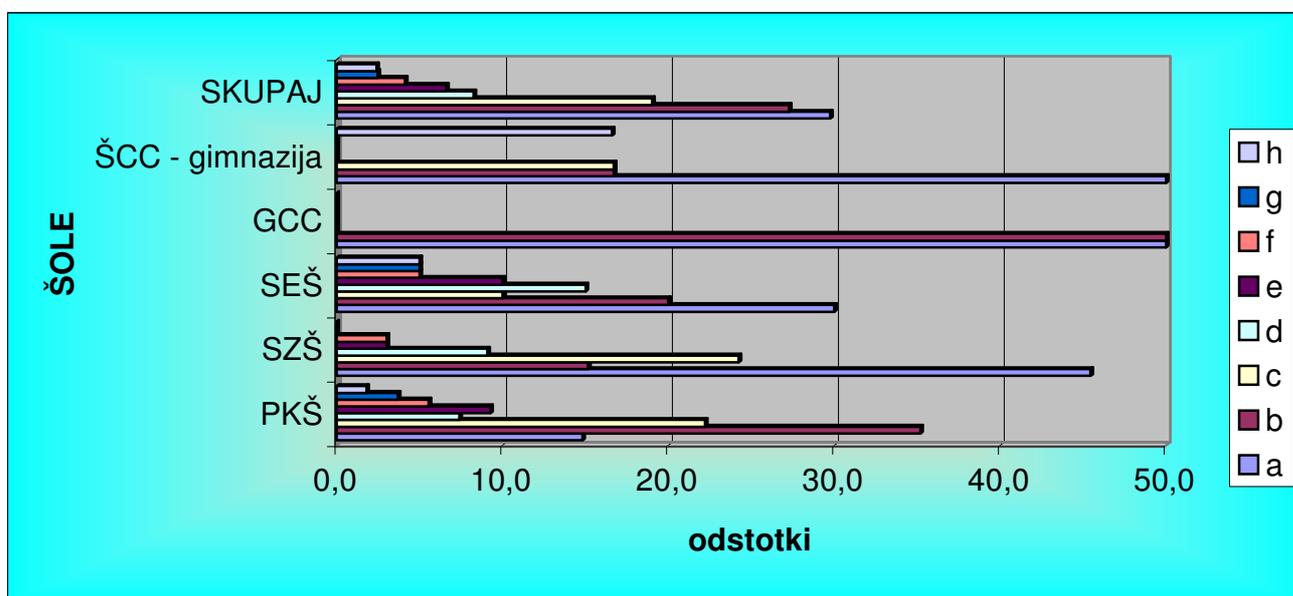
Podatki kažejo, da 57,0 % anketiranih dijakov tedensko ne porabi ničesar za nakup cigaret. 11,6 % dijakov porabi dvakrat in prav tako 11,6 % porabi trikrat, 10,7 % enkrat, 5,0 % petkrat in 4,1 % dijakov porabi štirikrat tedensko denar, ki je namenjen, malici za nakup cigaret. Največ dijakov nikoli ne potroši denarja, ki je namenjen malici, za nakup cigaret. Na Gimnaziji Celje center vsi dijaki nikoli ne potrošijo denar namenjenega malici, na Šolskem centru Celje 83,3 %, na Srednji ekonomski šoli 55,0 %, na Poslovno-Komercialni šoli 53,7 % in na Srednji zdravstveni šoli 48,5 % dijakov nikoli ne potroši denarja, ki je namenjen malici, za nakup cigaret.

Kako globoko v žep po alkohol in tobak

16. Koliko potrošiš tedensko za cigarete?

- a) nič
- b) do 1.000 sit
- c) od 2.000 sit do 2.000 sit
- d) od 2.000 sit do 3.000 sit
- e) od 3.000 sit do 4.000 sit
- f) od 4.000 sit do 5.000 sit
- g) od 5.000 sit do 6.000 sit
- h) nad 6.000 sit

	PKŠ		SZŠ		SEŠ		GCC		ŠCC		SKUPAJ	
	število	%										
A	8	14,8	15	45,5	6	30,0	4	50,0	3	50,0	36	29,8
B	19	35,2	5	15,2	4	20,0	4	50,0	1	16,7	33	27,3
C	12	22,2	8	24,2	2	10,0	0	0,0	1	16,7	23	19,0
D	4	7,4	3	9,1	3	15,0	0	0,0	0	0,0	10	8,3
E	5	9,3	1	3,0	2	10,0	0	0,0	0	0,0	8	6,6
F	3	5,6	1	3,0	1	5,0	0	0,0	0	0,0	5	4,1
G	2	3,7	0	0,0	1	5,0	0	0,0	0	0,0	3	2,5
H	1	1,8	0	0,0	1	5,0	0	0,0	1	16,6	3	2,4
Skupaj	54		33		20		8		6		121	100,0

Graf št. 16

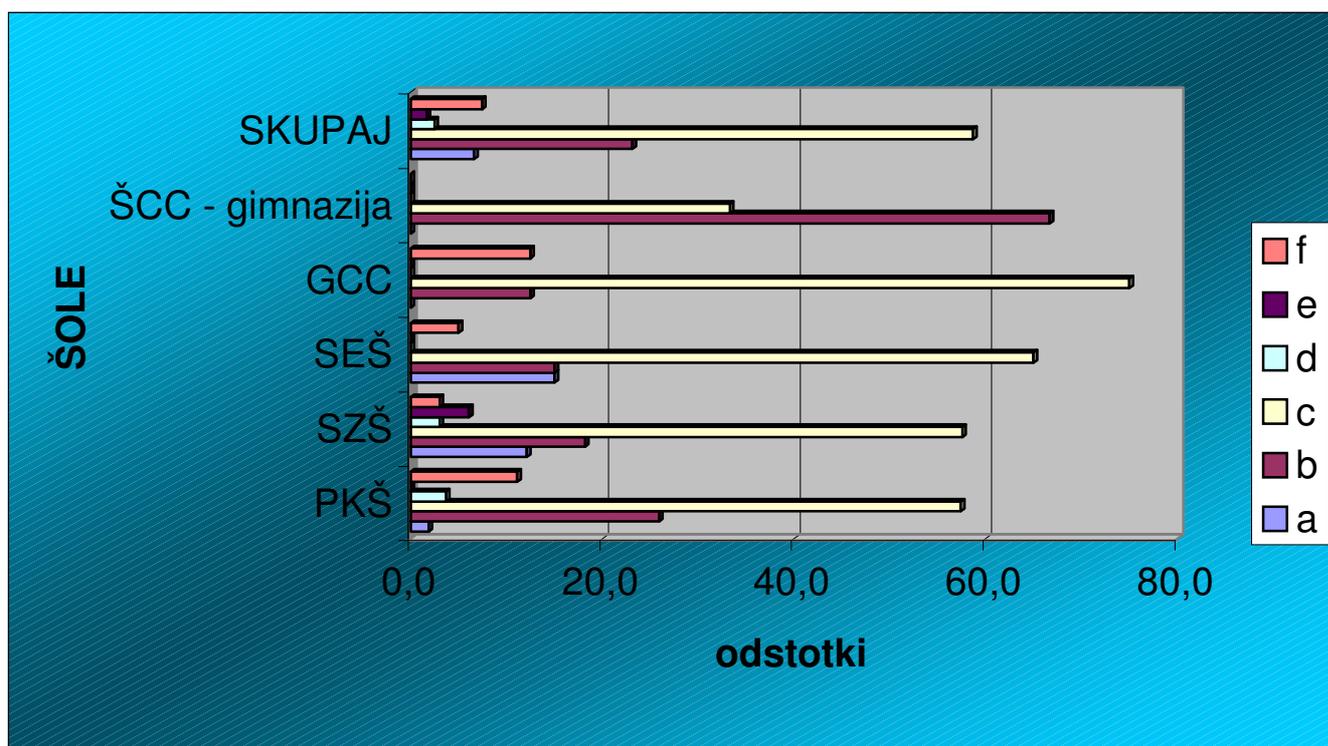
29,8 % anketirancev ne potroši ničesar za cigarete, 27,3 % dijakov do 1.000 sit, 19,0 % dijakov od 1.000 sit do 2.000 sit, 8,3 % dijakov od 2.000 sit do 3.000 sit, 6,6 % dijakov od 3.000 sit do 4.000 sit, 4,1 % dijakov od 4.000 sit do 5.000 sit, 2,5 % dijakov od 5.000 sit do 6.000 sit in 2,4 % anketiranih dijakov porabi nad 6.000 sit tedensko za nakup cigaret.

Kako globoko v žep po alkohol in tobak

17. Katero blagovno znamko cigaret kadiš?

- a) Davidoff
- b) Marlboro
- c) West
- d) Boss
- e) L&M
- f) drugo

	PKŠ		SZŠ		SEŠ		GCC		ŠCC - gimnazija		SKUPAJ	
	število	%	število	%	število	%	število	%	število	%	število	%
A	1	1,9	4	12,1	3	15,0	0	0,0	0	0,0	8	6,6
B	14	25,9	6	18,2	3	15,0	1	12,5	4	66,7	28	23,1
C	31	57,4	19	57,6	13	65,0	6	75,0	2	33,3	71	58,7
D	2	3,7	1	3,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	3	2,5
E	0	0,0	2	6,1	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	1,7
F	6	11,1	1	3,0	1	5,0	1	12,5	0	0,0	9	7,4
Skupaj	54		33		20		8		6		121	100,0

Graf št. 17

Raziskave kažejo, da največ 58,7 % anketiranih dijakov kadi West cigarete. 23,1 % dijakov Marlboro, 7,4 % dijakov kadi drugo, 6,6% dijakov kadi Davidoff, 2,5 % Boss in 1,7 % dijakov kadi L&M cigarete.

4.2 PRIMERJAVA STROŠKOV ZA PORABO ALKOHOLA IN CIGARET Z IZBRANO DOLGOROČNO FINANČNO NALOŽBO

Naš izračun glede porabe denarja, ki ga anketirani srednješolci namenijo za alkohol in cigarete je sledeč:

1. Povprečna poraba denarja na dijaka znaša:

- Povprečna poraba dijaka na mesec znaša **11.400,00 SIT**
- Na leto to pomeni: $12 \times 11.400,00 \text{ SIT} = 136.800,00 \text{ SIT}$
- V štirih letih pa to znese: $4 \times 136.800,00 \text{ SIT} = \underline{547.200,00 \text{ SIT}}$

2. Donosnost denarja, če bi le tega vložili za tri leta v investicijski sklad Ilirika - Modra kombinacija, ki je v zadnjih treh letih doprinesel 128 % donos.

Izračun donosnosti:

- $547.200,00 \text{ SIT} \times 128 \% = \underline{1.247.616,00 \text{ SIT}}$

3. Kaj bi si dijaki s tem denarjem lahko kupili?

- Avtomobil Renault Megane coupe, letnik 1998.

4.3 REZULTATI ZASTAVLJENIH HIPOTEZ

HIPOTEZA 1

Pri tej hipotezi smo sklepali, da mladi posegajo po alkoholu predvsem za zabavo.

Hipotezo lahko potrdimo, saj kar 71,5 % srednješolcev res posega po alkoholu predvsem za zabavo.

HIPOTEZA 2

Pri tej hipotezi smo trdili, da na nakup cigaret bolj vpliva blagovna znamka kot cena.

To hipotezo zavračamo, saj 58,7 % dijakov kadi cigarete srednjega cenovnega razreda, kar pomeni, da ima cena pomemben vpliv na nakupne odločitve dijakov.

HIPOTEZA 3

Predpostavljali smo, da starši največkrat ne vedo, da njihovi otroci kadijo in uživajo alkohol.

Hipotezo smo ovrgli. 59,2 % staršev ve, da njihovi otroci uživajo alkoholne pijače, 21,0 % dijakov ne ve, ali starši vedo, da uživajo alkohol in le 19,9 % staršev ne ve, da njihovi otroci uživajo alkoholne pijače.

Pri tej hipotezi smo se motili, saj smo menili, da njihovi otroci bolj prikrivajo uživanje alkohola.

Tudi pri kajenju 44,6 % staršev ve, da njihovi otroci kadijo, 38,8 % staršev ne ve za kajenje in 16,6 % dijakov pa ne ve, ali njihovi starši vedo, da kadijo.

HIPOTEZA 4

Trdili smo, da mladi najpogosteje uživajo alkoholne pijače, ki so trendne.

Hipotezo nikakor ne moremo potrditi, saj le 27,7 % dijakov uživa trendne pijače. Najpogosteje dijaki pijejo pivo, to je 34,8 %, sledi vino s 14,2 %, nato sledijo žgane pijače in brezalkoholne pijače z dodatki žganih pijač z 9,0 %, 5,2 % dijakov pa je odgovorilo, da uživajo druge alkoholne pijače.

HIPOTEZA 5

Naša trditev, da največ dijakov začne kaditi na začetku srednje ali poklicne šole ni pravilna, zato hipotezo zavračamo.

Presenetil nas je podatek, da največ dijakov začne kaditi že v osnovni šoli, in sicer kar 47,1 %, 34,7 % dijakov začne kaditi v prvem letniku srednjega ali poklicnega izobraževanja, odstotki začetka kajenja v višjih letnikih pa so zanemarljivi.

HIPOTEZA 6

Našo trditev, da dijaki raje kupijo alkoholne pijače in cigarete namesto malice je bila napačna.

Prišli smo do spodbudne ugotovitve, da je le 22,8 % takšnih dijakov, ki si namesto malice raje kupijo alkoholne pijače. Pri cigaretah pa 43 % dijakov raje kupi cigarete kot malico, 57 % dijakov pa ta denar vedno nameni malici.

HIPOTEZA 7

Menili smo, da mladoletni dijaki kljub novi zakonodaji lahko kupijo alkoholne pijače.

Hipoteza se je potrdila. Zaskrbljujoč je podatek, da si lahko kar 81,3 % dijakov kljub mladoletnosti kupi alkoholne pijače. 42,7 % dijakov si lahko kupijo alkoholne pijače kjerkoli, 38,6 % dijakov pa lahko kupi alkoholne pijače le v določenih trgovinah in gostilnah. Samo 18,7 % anketiranih dijakov je odgovorilo, da jim alkoholnih pijač ne postrežejo.

HIPOTEZA 8

Predpostavljali smo, da dijaki porabijo za nakup alkoholnih pijač in cigaret okoli 10.000 sit mesečno.

Hipoteza se je potrdila. Prišli smo do ugotovitve, da dijaki mesečno porabijo za alkohol in cigarete 11.400 sit.

HIPOTEZA 9

Trdili smo, da znašajo povprečna razpoložljiva sredstva dijaka 15.000 sit mesečno.

Hipoteza je potrjena, saj dijaki mesečno razpolagajo s 15.400 sit finančnih sredstev.

5. SKLEPNA MISEL

Uživanje alkohola in kajenje je dandanes čedalje večji problem, saj vse več mladih kadi in uživa alkohol. Uživanje alkohola in kajenja ima tudi med drugimi zelo škodljiv vpliv na naše zdravje

Mlad človek med dvanajstim in osemnajstim letom starosti mora izoblikovati osnovne vrednote in vzpostaviti nove in zrelejše odnose do starejše generacije in obeh spolov. V skupini odkriva sebe in sebi primerno vlogo, ki jo mora tudi znati sprejeti. Doseči mora čustveno samostojnost in neodvisnost od staršev in drugih odraslih ter se pripraviti za samostojno življenje. Razviti mora poklicno perspektivo (razgledanost) in obvladati svojo moško ali žensko vlogo. Mlad človek mora razviti družbeno odgovorno zavest, vrednostni red in etično zavest kot usmeritev lastnega življenja. Ravno tako pa mora mlad človek v tem obdobju najti odgovore na temeljna vprašanja bivanja, kot so: od kod človek, zakaj in kakšen je njegov pomen bivanja in s tem tudi delovanja.

Menimo, da so te naloge za mladostnike pogosto prezahtevne, zato jih rešujejo z uživanjem alkohola in kajenja.

Iz analize anketnih odgovorov je razvidno, da srednješolci najpogosteje uživajo alkohol za zabavo, najpogosteje pa pijejo pivo. Za nakup alkohola in cigaret potrošijo precej denarja, toda denarja, namenjenega malici, ne potrošijo za ta nakup. Zaskrbljujoč je podatek, da je večina srednješolcev začela kaditi že v osnovni šoli. Kljub mladoletnosti si lahko v večini gostinskih lokalov naročijo alkohol. Z raziskavo smo ugotovili, da celjski srednješolci letno namenijo za alkohol in cigarete precej denarja, ki bi ga lahko namenili za nakup pomembnejših stvari.

Nasvet nas raziskovalcev je, da bi se mladi morali bolj ukvarjati s športom, saj je šport koristen za telo in duha mladega človeka. Organizirati bi bilo potrebno tudi več zabav, kjer bi se mladi zabavali brez alkohola in cigaret in s tem dokazali, da se je mogoče zabavati tudi tako.

Po našem mnenju je vzrok za tolikšno uživanje alkohola tudi premajhna komunikacija med starši in otroki ter kronično pomanjkanje časa za druženje staršev s svojimi otroki.

Starši bi morali svoje otroke že v najnežnejših letih osveščati o škodljivosti alkohola in cigaret, enako tudi šole, druge izobraževalne institucije ter zdravstvene ustanove.

6. LITERATURA

- KODELE, Marija, Milena Suwa, Marjana Gliha, PREHRANA 1998, DZS
- RAZBORŠEK, Dr. Vinko. Mitja Krištof, KAJ VEM O ALKOHOLIZMU IN DRUGIH ZASVOJENOSTIH TOZD, 1988
- GLASER, Prof. dr. soc. Prim. Dr. med. Edvard, ODVISNOST DRUŽBENI PROBLEM- zbornik
- PEČJAK Jernej- MOHORKO Damjana, ZBOGOM CIGARETA, 1995
- FORTIČ Bojan, CIGARETA - NASLADA IN ZLO
- Elektronski viri:

http://medover.net/zasvojenost/kajenje_mladi.htm

<http://medover.net/zasvojenost/alkoholizem.htm>

<http://www2.arnes.si/~bkrpan/Besedila/alkohol.htm>

<http://users.volja.net/zarekup/mladi.htm>

7. PRILOGE

7.1 ANKETNI VPRAŠALNIK

ANKETNI VPRAŠALNIK - za potrebe raziskovalne naloge z naslovom Kako globoko v žep po alkohol in cigarete. Za izpolnjeni anketni vprašalnik se vam vnaprej zahvaljujemo.

Jernej Vovk, Roman Verhovšek in Tadej Recko - 4. Letnik PKŠ Celje

Obkrožite:

Spol	M	Ž
Starost		
Letnik		
Šola		

2. Ali poznaš pojem alkoholizem? (obkroži črko pred ustreznim odgovorom)

A	Da, (razloži ga) _____.	B	Ne
---	----------------------------	---	----

3. Si že bil kdaj v vinjenem stanju?

A	Da (pri koliko letih) _____.	B	Ne
---	------------------------------	---	----

4. Zakaj posegaš po alkoholu?

A	Predvsem za zabavo	D	Zaradi zadovoljstva
B	Zaradi vpliva družbe	E	Zaradi občutka odraslosti
C	Zaradi okolice	F	Drugo _____.

5. Katere alkoholne pijače najpogosteje uživaš?

A	Pivo	D	Brezalkoholne pijače z dodatki žganih pijač
B	Vino	E	Trendne pijače (Bandidos, Breezer)
C	Žgane pijače	F	Drugo _____.

6. Ali starši vedo, da uživaš alkoholne pijače?

A	Da
B	Ne
C	Ne vem

7. Kolikšna so tvoja mesečna razpoložljiva sredstva?

A	Do 10.000 SIT	D	Od 20.000-25.000 SIT
B	Od 10.000-15.000 SIT	E	Od 25.000-30.000 SIT
C	Od 15.000-20.000 SIT	F	Nad 30.000 SIT

Kako globoko v žep po alkohol in tobak

8. Koliko porabiš na teden za alkoholne pijače?

A	Nič	E	Od 3.000-4.000 SIT
B	Do 1.000 SIT	F	Od 4.000-5.000 SIT
C	Od 1.000-2.000 SIT	G	Od 5.000-6.000 SIT
D	Od 2.000-3.000 SIT	H	Nad 6.000 SIT

9. Ali cena vpliva na to, katero vrsto alkoholne pijače boš kupil?

A	Da	B	Ne	C	Včasih
----------	----	----------	----	----------	--------

10. Kolikokrat tedensko potrošiš denar, ki je namenjen malici, za nakup alkoholnih pijač?

A	Nikoli	C	Dvakrat tedensko	E	Štirikrat tedensko
B	Enkrat tedensko	D	Trikrat tedensko	F	Petkrat tedensko

11. Ali lahko kljub temu da si mladoleten, kupiš alkoholne pijače?

A	Da	B	Ne	C	Samo v določenih trgovinah in gostilnah
----------	----	----------	----	----------	---

12. Zakaj porabiš mesečna razpoložljiva sredstva? (Razvrsti jih od 1-7 glede na količino denarja, ki ga porabiš za posamezno dobrino)

Malico		Oblačila	
Brezalkoholne pijače in napitki		Kozmetika	
Alkohol		Mobilni telefoni	
Cigareti		Drugo _____	

13. Ali kadiš?

A	Da	B	Ne	C	Občasno
----------	----	----------	----	----------	---------

14. Ali tvoji starši vedo, da kadiš?

A	Da	B	Ne	C	Ne vem
----------	----	----------	----	----------	--------

15. Kdaj si začel kaditi?

A	Že v osnovni šoli	B	V 1. letniku	C	V 2. Letniku
D	V 3. Letniku	E	V 4. letniku	F	Po končani srednji ali poklicni šoli

16. Kolikokrat tedensko potrošiš denar, ki je namenjen malici, za nakup cigaret?

A	Nikoli	C	Dvakrat tedensko	E	Štirikrat tedensko
B	Enkrat tedensko	D	Trikrat tedensko	F	Petkrat tedensko

17. Koliko potrošiš tedensko za cigarete?

A	Nič	E	Od 3.000 - 4.000 SIT
B	Do 1.000 SIT	F	Od 4.000 - 5.000 SIT
C	Od 1.000 - 2.000 SIT	G	Od 5.000 - 6.000 SIT
D	Od 2.000-3.000 SIT	H	Nad 6.000 SIT

Kako globoko v žep po alkohol in tobak

18. Katero blagovno znamko cigaret kadiš ?

A	Davidoff	D	Boss
B	Marlboro	E	L&M
C	West	F	Drugo_____.

Hvala za sodelovanje!